

Întoarcerea

piesă

Acțiunea piesei se petrece în perioada noiembrie
1943 — 23 august 1944.

PERSONAJELE
(în ordinea intrării în scenă)

IONEL POPESCU
Dr. DAN
PANAITESCU (polițist)
BĂTRINA
MATILDA (fiica Bătrinei)
GHEORGHE IONESCU
SUZANA (fiica Bătrinei)
OVIDIU (fiul Suzanei)
VICTORIA (prietena lui Ovidiu)
COCOȘ (polițist)
EUGENIA (fiica Bătrinei)
COMISARUL

PROLOG

Ionel, așezat pe o bancă, privește nerăbdător în toate părțile. Se ridică. Din stînga, se apropie dr. Dan. Surprins, Ionel se întoarce cu spatele, lăsînd impresia că-și leagă șireturile.

DR. DAN Bună ziua, nea Ionele, ce-ai pățit ?

IONEL : Bună ziua. (Își strîng mîinile.)
Nimic, domnule doctor, șireturile... din ce în ce mai proaste. (Se așază.)

DR. DAN : ...Astea sînt vremurile !

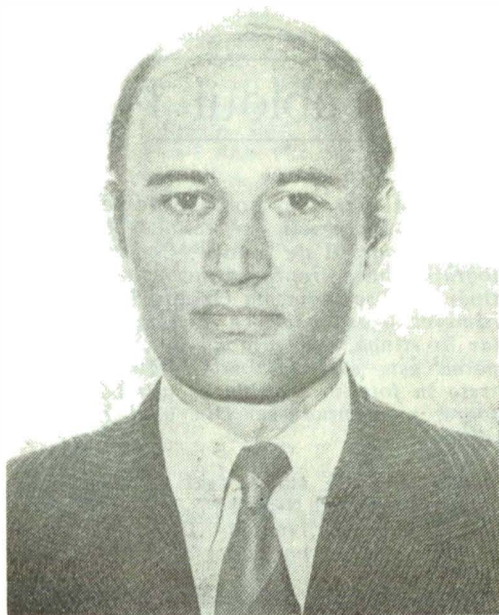
IONEL : Mda... Dumneavoastră ce mai

faceți ? Nu v-am văzut de un car de vreme.

DR. DAN : Mulțumesc, cu bolnavii... Izbucnesc tot felul de boli , care ne dau de furcă... bolnavi, cu miile... În fine... Dumneata cum o mai duci ? Am văzut că ai destulă clientelă.

Mariei

în două părți

IONEL : Oamenii au în toate vremurile nevoie de haine și, cum eu lucrez mai ieftin decât alții, vin la mine. Am leșit să iau puțin aer. Mă înăbuș uneori... aburul de la călcat și fumul de cărbuni mă măcină încetul cu încetul.

DR. DAN : Dacă nu vrei să treci în fabrică...

IONEL : Fiecare face ce-a învățat și cum s-a obișnuit. Mi-ar fi greu s-o iau de la capăt.

DR. DAN : Ai și dumneata dreptate. Apropo... *mai ai nevoie de degetare ? Te plîngeai într-un timp că nu găsești. Am găsit eu prin Giulești. (Ionel se schimbă la față.)*

IONEL : Degetare, ziceți ?

DR. DAN (zimbînd) : Da. Hai, nea Ionele, sîntem oameni în toată firea.

IONEL : Da, da. Dar să știți că *n-am nevoie decît pentru arătător.*

DR. DAN : *Nu știam că există pentru fiecare deget.*

IONEL : Sigur că da. *Pentru celelalte am.*

DR. DAN : *O să le aduc să-ți alegi... E în regulă ?*

IONEL : În regulă. Dumneavoastră ?

DR. DAN : Da. Și eu am fost surprins cînd mi-au spus cu cine trebuie să mă întîlnesc. Sincer, mă bucur.

IONEL : Mă puteați căuta acasă, nu era nici o problemă.

DR. DAN : E mai bine așa, pentru început... E o întîlnire „întîmplătoare”, nu ?

IONEL : Sigur.

DR. DAN : Tovarășii te roagă să găzduiești pe cineva din conducere... pînă vor găsi alt loc.

IONEL : Casa pe care o foloseau am vîndut-o... nevastă-mea, cu toanele ei.

DR. DAN : Știu. Tot atelierul rămîne cea mai bună ascunzătoare.

IONEL : Nu se poate. Uite, și eu fug de cicăleala muierilor.

DR. DAN : Nu există altă soluție, pentru moment, și tovarășul este muncitor, tipograf, a trecut prin destule momente grele. Cred că se poate descurca cu trei femei, cît de cicălitoare ar fi ele. Asta, pentru două-trei săptămîni...

IONEL : Nu știu, zău, ce să spun, e mizerie, ai văzut și dumneata...

DR. DAN : Le-am explicat. Tovarășul zicea că te cunoaște, că el te-a convins să intri în partid. Știe și croitorie. Le spui celor din casă că ți-ai găsit un ajutor... pe cineva cu care ai făcut armata.

IONEL : Gheorghe ? ! Gheorghe Ionescu, nu ?

(Dr. Dan aprobă. Din stînga scenei apare Panaitescu, beat, fredonînd o melodie. Se împiedică și este catapultat între cei doi.)

PANAITESCU (ghidus) : V-am prins !

PARTEA I

Tabloul 1

Camera mare cu mobilier desperecheat și vechi. Pe pereți, în rame subțiri de lemn, fotografiile de familie. Central, o fotografie mare, reprezentând chipul unui tânăr care seamănă cu Ovidiu. În dreapta camerei, o ușă mică, ce duce spre atelier, iar în stînga, ușa care dă în curte. Încăperea este slab luminată. Bătrîna picotește în fotoliu. Matilda se plimbă gînditoare, pieptănîndu-se. Din cînd în cînd, oftează.

BĂTRÎNA : Ce stai ? Vezi de focul ăla, că mi-e frig ! N-auzi ?

MATILDA : Ah, mamă ! De ce nu m-ai lăsat să plec cu Tudor ? ! Pe el măcar îl iubeam.

BĂTRÎNA : Nu ți-ai cunoscut niciodată interesul.

MATILDA : Ba da. Tudor era deștept, avea bani, era asociatul lui Andreescu... Ah, Andreiasca, aia patroană ! Se scula la ora nouă, două ore sta la oglindă. Două ore ! Se pâlmuia singură, uite așa...

BĂTRÎNA : Oprește-te, o să-ți zdruncini creierii !

MATILDA : Pentru ten, înțelegi ? La unșpe intra în atelier. Avea un capot, numai flori ! N-am să-l uit niciodată. Și începea cu observațiile... Ce viață ducea ! *(Resemnată.)* Viață... m-am luat după dumneata. „Ia-l pe ăsta, cîștigă bine și-l om cuminte.” M-am ales cu coșmelia asta amărită. Și-i adună pe toți, să le gătesc, să le dau să mînce. Doamne, Doamne, ce-am ajuns ! Ah, mamă...

BĂTRÎNA : Ia termină, vine băiatul și n-are ce mînce ! El... n-a încasat nimic ? Nici acum, de sîrbători, cînd își scot clienții hainele ?

MATILDA : Alțeva nu știi să mai întreb și dumneata ? ! Bani și mîncare, atîta știți.

(Intră precipitat Gheorghe, cu o hatînd pe braț.)

GHEORGHE : Mă scuzați, coană-mare că vă deranjez, nu putea să nu deschidă.

MATILDA : Treci aici. *(Îi oferă un scaun cu un pictor mai scurt.)*

GHEORGHE : Se teame să nu fie de la fisc. Așa e întotdeauna înainte de sîr-

bători, vin să-și ia partea... toți au nevoie... *(face semnul banilor, scaunul se clatină)* trebuie să dai, altfel nu te lasă în pace.

MATILDA : Sigur, după ce adună pe cine vrei și nu vrei la ușa mea... *(Spontan.)* Ce bani ? Ce bani să mai dea ? *(Se uită pe gaura cheii.)*

BĂTRÎNA : Ce-ți veni ? Ginerele meu e băiat deștept, știe ce face.

MATILDA : O să aibă motive să ascundă din bani, pentru Maria.

(Gheorghe o urmărește cu privirea. Intră Ionel. Matilda se ridică, speriată.)

IONEL *(frecîndu-și mîinile)* : Sărut-mi-nile, mamă, te-ai trezit ? Aha ! Ce cald e aici ! *(Gheorghe se retrage. Ionel se apleacă spre Bătrîna.)* Adinea-ori a venit Panaitescu, în civil. Trebuie să-i termin repede costumul, să văd ce vrea. Ați auzit ce spunea ? *(Pentru sine.)* Și, asta, de cînd m-a văzut cu doctorul.

BĂTRÎNA : Cine ?

IONEL : Panaitescu. M-a întrebat de Maria, că a fost colegă cu fata lui.

MATILDA : Iar aia ? Eu muncesc, și tu...

IONEL : Vezi, mamă ? Nu l-am trimis niciodată un ban, a luat-o soră-ta, a lăsat-o la oamenii ăia... Sînt zece ani de cînd n-am mai văzut-o, și mereu, mereu, ochi scoși ! Știi cîte am pe cap : impozite, asigurări, lumină, nu mai am să-l trimit și el. Dacă aveam un atelier în centru, era alțeva.

BĂTRÎNA : Ai văzut — Rîstea ? I-a trebuit firmă mare în centru, și poftim că a dat faliment !

IONEL : Aia e un escroc, mamă, nu crotor. Toacă banii la cărți. Cît am lucrat la el, nu mă plătea cu lunile.

BĂTRÎNA : Și la alții ai pățit la fel, dar... lasă, Ionele, lasă, că aici ești stăpîn. Matildo, fă-ne cîte-o cafea... Însă cu Gheorghe este ceva... că prea s-ascunde de toți. Panaitescu din cauza lui o veni...

IONEL : N-avea de unde să știe că e la noi. *(Bătrîna înclină capul. Ionel, enervat.)* Dumneata nu vezi ce vremuri sînt, nu-ți ajunge un băiat pierdut în război și Suzana năucită în bătaie ?

BĂTRÎNA : Arză-i-ar focu' ! Mai bine îmi luau mie zilele. Am mai avut necazuri cu Holbău, să nu dăm iar de belea.

MATILDA : Sigur dăm.

IONEL : Pentru ce ? Un lucrător, și-a-tita tot. Când a fost cu Maria s-a făcut cum ați vrut, deși m-a durut, am cedat de la mine, hai... Acum, am și eu dreptul la un cuvânt în casa asta.

MATILDA : Cît ne costă pe noi, nu pui la socoteală.

IONEL : Nu ne costă nimic. Muncește ca și mine. Singur n-o mai scoteam la cap...

BĂTRÎNA : Lasă, Ionele, că fata nici nu era copilul dumitale (*Ionel aprobă fără convingere*), și tot noi am văzut de ea. Acolo e pe miini bune. Odată ce au luat-o ei, nu trebuie să-ți faci griji. (*Matilda îi servește cu cafea. Intră Suzana șașază niște traiste ponosite pe masă.*) Dă-i și ei.

IONEL : Matilda, te rog (*arată spre atelier*), e obosit, de azi-dimineață... De mîncare avem ceva ?

SUZANA : Lasă, lășișoară, lasă... (*Ia cana din mina Matildei, o pune pe palmă și intră afectată în atelier.*)

BĂTRÎNA (*Matildei*) : Du-i și lui din ce-a adus în traiste. (*Lui Ionel.*) Acum n-ai de ce te vâita, te ajută Matilda, iar Gheorghe pare un om muncitor.

IONEL : Cite angarale am eu pe cap !

SUZANA (*reintră*) : I-a plăcut cafeaua.

(*Intră brusc Ovidiu.*)

OVIDIU : Bonsoar, scumpelor ! A... scumpule ! Am venit cu Moș Ajunul (*Cîntă.*) „Am venit și noi o dată, la mulți ani cu sănătate...” „Ne dați, ori nu ne dați ?”

IONEL : Te rog, Mamă, eu am de lucru. Matilda, să-i dai omului ceva de mîncare. Noi, ca noi, dar el...

OVIDIU : Cum mă vezi pe mine, pleci ? Te duci la ghețările, cum dracu' puteți lucra în frigul ăla ?

IONEL : Pe unde umbli tu e cald ?

OVIDIU : Mai cald... Să-l spui lui Meșterică să nu mă mai prelucreze. Nu ține. Și zi-i așa, te grăbești ? Te-oi fi supărat că nu vreau să învăț croitoria. Nu vreau, și gata ! (*Imită un personaj în stare de ebrietate.*) A... pardon, patronul. „Să trăiești, patroane, ceva bani, pentru un țol”. (*Serios.*) Ți-am cîntat și colindul, dă ceva. Fii atent, dacă-l descoperă pe Meșterică, fi ții de urît la mîltăica. Panaitescu m-a luat la sigur : „Cum se descurcă noul ucenic ?” Auzi, „ucenic” ! (*Ride.*) N-ai voie să gîzduiești oamenii urmăriți de poliție.

IONEL : Și... dacă ar fi așa, te-ai gîndit la vinovăția lui și la ce îi se reproșează ? După ce te gîndești, mai discutăm. Să presupunem că i s-ar găsi ceva. Crezi că o duce prea bine aici ? Du-te tu și denunță-l, sau i-ai și spus lui Panaitescu ?

OVIDIU : Da... i-am spus că ți-ai luat ucenic... un... un... o stafie ! (*Ride.*) Chiar ai luat-o în serios ? Mai glumește omul !

IONEL : N-am luat-o în nici un fel, cu lucrurile astea nu se glumește. Ovidiule, ține minte ce-ți spun : nu ești făcut pentru băiat de prăvălie. Învață o meserie ca lumea !

BĂTRÎNA : Ionele, lasă băiatul în pace. Avem cu ce-l ține. Nu merită să muncească pe nimica, să fie, ca dumneata, om de rînd.

IONEL : Asta o știu.

BĂTRÎNA : Măcar e mai liber.

OVIDIU : Mă angajez, nu-ți face probleme. Patronul meu o să dea în curînd faliment.

BĂTRÎNA : Poți să stai acasă.

OVIDIU : Dacă n-o să mă duc voluntar pe front.

BĂTRÎNA : Nu, asta nu ! Vrei să te nenorocеști, sau să mori ca Illuță, nevinovat ?

IONEL : Deocamdată fă ce ți-am spus.

OVIDIU : Am să accept propunerea lui Meșterică. Prea mă bate la cap cu atelierul lui.

BĂTRÎNA : Tu ai talent, să nu te angajezi la atellere. Ești altfel croit.

SUZANA : Seamănă cu mine. (*Iese din cameră.*)

IONEL : Mamă, spune-i dumneata lui Ovidiu...

OVIDIU : Patroane, sînt major...

BĂTRÎNA : Ascultă-l...

OVIDIU : Zi-i, patroane !

IONEL : Mamă, Ovidiu... Gheorghe mi-a fost ca un frate pe timpul războiului, nu-l pot lăsa în drum.

OVIDIU : Dar de ce se ascunde ? !

BĂTRÎNA : Da, da, de ce se ascunde ?

IONEL : A făcut pușcărie, atunci în '33, știi și dumneata, cu greva.

BĂTRÎNA : Știu, maică, știu...

IONEL : Ei, la tipografia unde lucra, s-a întîmplat ceva. Nici el nu știe ce anume. Au arestat pe cîțiva și i-au căutat și pe el. Făcînd pușcărie la politici, el e primul suspect... Îi găsesc el ceva, să-i dea cîțiva ani sau să-l bage în lagăr, chiar nevinovat.

BĂTRÎNA : Și asta o să-l urmărească toată viața.

IONEL : Ei, o să plece în altă parte, unde nu-l știe nimeni. Mai stă două-trei săptămîni... Nu-l pot da afară.

BĂTRÎNA : Dumneata ești om bun ! Lasă-l să stea, nu ne face nici un rău.

IONEL : Să nu mai bată Ovidiu toba, aude... cineva. Mamă, eă-i atragă a-tentia și Suzanei să-și țină gura.

BĂTRÎNA : Am să-i zic.

OVIDIU : Patroane, m-am convins. De azi încolo, mormînt !

IONEL : Bine, să fie așa cum zici tu, dar lui Panaitescu ce i-ai spus ?

OVIDIU : Nimic ! Nu l-am văzut de vreo lună, a fost o glumă, te rog să mă crezi.

IONEL : (Ascultă sfatul lui Gheorghe... Lasă-l pe pălărier.

BĂTRÎNA (lui Ionel) : Ai fi putut și dumneata să-l ajuți... Să vorbești cu clientul de la teatru, să-l angajeze. Păcat de el, că are voce frumoasă. Maică-sa — fără noroc, și el — tot fără. Că și mă-sa... Uite la Maria Tănase, are vocea ei.

IONEL : Și n-a pățimit destul Suzana ? Croitoria ce are ? (Iese nervos.)

SUZANA (care intră împreună cu Matilda) : De ce s-o fi supărat ?

BĂTRÎNA Afurisiții... mi-au distrus fata. Mai bine o omorau de tot.

MATILDA (inspăimintată) : Mamă !

BĂTRÎNA Aici... am un of mare.

MATILDA Are dreptate Ionel. Ai vrea să le cinte Suzana, Doamne-iarță-mă, goală, ăloră, prostiile lor ? Și pentru cine, mamă, să mai cinte azi ? Pentru tata din groapă, pentru Iliuță ? Auzi, să cinte !

SUZANA : Vă cînt, vă cînt, ce vreți vă cînt. (Cîntă.) Bine... nu mai cînt.

OVIDIU Cel mai des acum se cîntă „Achtung, Alarm !”, e la modă. (imită șueratul produs de alarmă și întonează frînturi dintr-un marș funebru — eventual Prohodul. Sirene anunță alarma, toți ascultă înmărmuriți. Se rotesc fără rost prin cameră, neștiind ce să facă.) Nu vă speriați, stați liniștite... Tot la Ploiești se duc. Ne ocolesc, ne ocolesc, pînă ne obișnuim și-apoi, bum !

MATILDA (aruncă cu un mosor cu ață spre el) : Încetează, nebulule !

OVIDIU : Tac, na că tac !

SUZANA : Ovidiu mamă, uite ce ți-am adus. (Scoate o sticlă cu băutură, brînză etc. Către Matilda.) Dă-le și lor. (Matilda așază pe o farfurie din cele aduse de Suzana. Ovidiu bea direct din sticlă.)

OVIDIU : Hai, du-te, nu-ți fie frică !

MATILDA : Nu. Stau să se termine. Nu-i nici o grabă !

OVIDIU : V-am spus că se duc la Ploiești, acolo-l petrolul și... Ori aici, ori dincolo, tot aia-i ! (Sirenele anunță încetarea alarmei.) Vedeți c-am avut dreptate ? Du-te, că mor oamenii de foame !

Tabloul 2

OVIDIU (tare, spre Suzana, care are pe braț o haină) : Ia cheamă-l pe patron. Patronul, am spus, sau auzi nu-mai ce vrei ? (Suzana intră în atelier.

Reapare însoțită de Ionel.)

IONEL : Ce înseamnă, domnule, asta, am de lucru !

OVIDIU : Treci acolo, lingă mamaia. (Ionel se așază pe brațul fotoliului.) Așa... (Bătrinei.) Dumneata să taci !

BĂTRÎNA (zimbeste, arătînd spre farfuria din mina Matildei) : Uite, Ionel, să-i dai omului.

(Ionel ia farfuria.)

OVIDIU : Stați jos ! Patroane, să nu le-șini. M-am dus după treabă la o circiumă... și cu cine mă întilnesc ? Ei, ei, nimeni nu ghicește ?... Cu bărbatul Eugeniei. Nu mă credeți ? S-au împăcat, oamenii, acum vreo trei ani, și Eugenia s-a întors la el. Ați auzit bine. Eugenia e în București. V-a spus, doar, mama că i-a văzut împreună în București și, nimic ! Nu v-a dus tîrtăcuța. Patroane, te-a păpat degeaba de bani.

SUZANA : I-am trimis și eu Mariei, prin Eugenia, cite zece lei.

IONEL : N-am dat nici un ban.

OVIDIU : Nu cred. Am văzut-o pe Eugenia, dimineața, cînd (Matildei) nu te superi, dormiți buștean toate, și-l păpa de bani „Stăpîne“... Închipuiți-vă ce mi-a spus tîntălăul despre Maria : Eugenia a înțernat-o la un sanatoriu, ceva pentru orfani, din Ardeal, și-a lăsat-o acolo. Mi-a zis că are o vară măritată cu un doctor, dar nu știe nimic de înfiere.

IONEL : Au înfiat-o. Le-am trimis eu acordul !

OVIDIU : Nu cred... Tîntălăul mi-a spus că Eugenia i-a declarat părinții decauți, fata a acceptat și gata... Acum un an s-au certat din nou. A rămas ea în case, iar el bate ciriumile. Asta e tot, patroane. Îmi pare rău de bani, că pentru Maria a fost mai bine. Nu prea avea ce învăța de la Eugenia.

IONEL : Eu am de lucru. (Iese, clătî-nîndu-se.)

MATILDA : Bravo, și-a rămas ea în case !

OVIDIU : Fata deșteaptă !

SUZANA (mîngîind haina) : Mie mi-ar fi plăcut acolo, era mai aproape de restaurant.

MATILDA : Ai văzut, mamă, ce ne-a făcut Eugenia ? Îl ia de atîția ani bani și nici măcar nu-l a lui.

OVIDIU : Fată deșteaptă !

tia asta în cap, să scăpați de fată. Eugenia măcar a salvat-o, că de-ai ci a plecat cu un picior în groapă. N-am înțeles de ce-ați gonit-o pe Maria, ce-ați avut cu ea ?

SUZANA : S-a îmbolnăvit, Ovidiu, erai mic, ce știi tu ? !

OVIDIU : Ai început să auzi ? Și mai lasă haina aia, că o tocești ! (Suzana,

spierată, așază haina în dulap.) L-ați amăgit pe patron să n-o mai aducă înapoi. (Bătrînel.) Te-ai repezit și ai trecut coșmeliile astea pe numele lui. „Cine să plătească lumina, apa, impozitul, asigurările, pe sănătatea mea...?”

Cafea? A rămas de la friți cafea?
BĂTRÎNA Matilda, dă-i băiatului să mănince!

OVIDIU Patronul nu mănîncă? Ciugulește cu „amăritul” din resturi?

SUZANA Nu-s resturi. E de la jupînul, pentru sufletul lui don' Costăchescu.

MATILDA Eh, Eugenia, Eugenia... Eu n-am o pereche de pantofi! Nimic!

BĂTRÎNA Păi salba și casa din Crîngului le-ai mincat...

MATILDA Ah, mamă, ce mai aruncam cu bani în stînga și-n dreapta... Dar, după aia, am tras toată viața la ștafir.

BĂTRÎNA Ce să-ți spun, te-ai omorît!
SUZANA Cine a mai murit?

OVIDIU: Nimeni, sau... cîine știe? pe front mor cu miile.

SUZANA: Numai morți...

MATILDA Fir-ar a dracului de croitorie, și-am spus eu că-l dă bani? N-o lua ea fără să aibă un câștig, iar dumneata știi și-ai tăcut.

BĂTRÎNA Vroiai să muncești pentru o străină, bolnavă de oțică? Avem de crescut băiatul. El ne-a mai rămas.

OVIDIU: Băiețelul... (Matildei.) Și-apoi, mata ești o doamnă, cum să crești un copil făcut de alta? Ce pretenție, dom'le! Colac peste pupăză, s-a mai și îmbolnăvit. De curiozitate, a stat vreuna dintre voi cel puțin o oră, iarna, dincolo, unde o culcați pe Maria?

BĂTRÎNA: Ionel n-a mai zis nimic, iar Eugenia n-a mai adus-o.

OVIDIU: Crezi că pe ea a interesat-o Maria? Bani! A trimis-o la sanatoriu sau internat, ce dracu' o fi, și-a lăsat-o acolo. Ați ținut cu dinții de patron, că dacă închidea șandramaua și pleca de aici, deschidea ochii și vă lăsa baltă. Așa... l-ați prostit cum ați vrut.

BĂTRÎNA: Să-ți fie rușine! Fetele cer zestre, și la cine crezi că avea să țină mai mult, la tine sau la fii-sa? Doctoriile costă mai mult decît crezi tu. Pentru tine am făcut-o.

OVIDIU De ce pentru mine? Eu o iubeam pe Maria ca pe-o soră. Era o fetiță blîndă, bună. Pentru bani ați făcut-o, asta v-a interesat.

SUZANA: Tu ești mai breaz?

OVIDIU: Am s-o caut pînă am s-o gădesc. Acum sînt sigur că trăiește. Maria trăiește! (O ia în brațe pe Suzana, o rotește, și dă drumul; Suzana cade, se ridică speriată. Ovidiu își ia haina și țese în fugă pe ușa mare.)

Pa, scumpelor!
(Alarmă aeriană. Zgomote specifice unui bombardament. Panică.)

Tabloul 3

Atelier de croitorie. Gheorghe Ionescu și Ionel lucrează.

GHEORGHE (scoate o hîrtie din buzunar): Trebuie s-o punem în haină... O să vină doctorul s-o ia.

IONEL (o pune în căptușeală, după care coase haina): N-o să dea nimeni de ea...

GHEORGHE: Merge... Ziceai de manifește. Care-i folosul pe care ni-l aduc? În momentul de față, ele sînt o armă, eficace, dacă o folosim cum trebuie... răspîndind cît mai multe, îi facem să ne simtă la fiecare pas, și asta-i cartea pe care o s-o jucăm acum: panica în rîndul lor. Mai ales că nemții nu mai au încredere în poliție, și cît se ceartă ei, noi cîștigăm timp.

IONEL (arată spre haină): Mi-a adus-o un puști... de-abia-i mîjca mustața.

GHEORGHE: Tinerii au un curaj fantastic! Cel de la tipografie, de multe ori fac manifește chiar sub nasul poliției... Sper că nu ți-a fost teamă?

IONEL: Eh, nu-ți prima oară... Zici de teamă? Teamă?! De ce? C-am să mor? E vreme de război, moartea bate la toate ușile. E adevărat, am eu o...

GHEORGHE: Iar, nea Ionele? Iar?

IONEL: Da. Teamă de neîncredere, care nu ne-a ocolit nici pe noi.

GHEORGHE: Eu am încredere și în dumneata și... chiar în familia asta ciudată a dumitale. Crezi că riscam, dacă nu era așa? Sînt vremuri grele, de luptă, nu poți rămîne indiferent. A fi indiferent e ca și cînd n-ai fi de partea noastră.

IONEL: Nu-i cazul meu... Vreau să înțeleg și eu: de ce am fost suspectat?

GHEORGHE: Pentru o problemă serioasă, să știi.

IONEL: Serioasă? S-a uitat însă activitatea mea de mai bine de douăzeci de ani.

GHEORGHE: Nu s-a uitat!

IONEL: Nu-mi venea să-mi cred urechilor!... M-au tratat ca pe un borfas, m-au întrebat și cît am primit.

GHEORGHE: Schimbînd rolurile, dumneata ce-ai fi întrebat: ce-au servit la micul dejun?

- IONEL : Hm... Nu așa s-a pus problema. GHEORGHE Dar cum ?
- IONEL : Ei mă cunoșteau mai de mult... La fiecare colț de stradă, mă putea aștepta glonțul sau lagărul.
- GHEORGHE : Trebuie să înțelegi... Ai ascuns doi oameni care au dispărut. Dumneata n-ai fi făcut cercetări ?
- IONEL : N-ai fost în pielea mea. Cite întrebări, ce coșmar... oamenii alături de care am luptat să se poarte așa cu mine ? Atunci poliția ?
- GHEORGHE : Nu se poate merge numai pe încredere.
- IONEL : Știu, dar asta s-a întâmplat după ce-i avertizasem cu privire la Teodorescu, cu mult timp înainte de a fi descoperit, și nu m-au crezut. Noroc că s-a trădat singur.
- GHEORGHE : Altfel se făcea o greșeală, vrei să spui.
- IONEL : Ce simplu... greșeală !
- GHEORGHE : Nu trebuia să te superi. Se fac și greșeli, pentru că sîntem înconjurați din toate părțile de dușmani versați, și ei exploatează totul : frica, îndoiala, dragostea. Da, da... folosesc toate mijloacele. Dar am discutat toate astea cînd ai intrat în partid.
- IONEL : Este adevărat, însă, reține că au trecut doi ani, pînă în primăvară, cînd am fost căutat din nou. Doi ani în care nu știam ce să mai cred. Mă simțeam tot timpul spionat. Așteptam să fiu din nou luat la întrebări.
- GHEORGHE : A dispărut legătura.
- IONEL : Nu cred să fie vorba numai despre asta.
- GHEORGHE : Nu se știa nimic despre cei doi. Abia în noiembrie trecut am restabilit contactul cu ei. Dacă nu rezistau la torturi, se afla cine i-a ascuns și cădeați și dumneata. Știi ce urma... Sînt pricepuți, băieții, și nu sînt blînzi deloc.
- IONEL : Știu, dar așa fi rezistat... cred că așa fi rezistat. (*Intră Suzana, care le aduce cafea.*) Mulțumim, Suzana.
- GHEORGHE : Mulțumesc. (*Suzana, la semnul lui Ionel, iese.*) Ne-am aprins... să nu se audă. (*Ionel neagă.*) Asta e, nea Ionele. Dușmanul are la îndemînă toate mijloacele. Totul este împotriva noastră. Dar, nu ne vor distruge pentru că nu se poate. Nimeni nu mai poate opri istoria în loc. Pot să întîrzie, cu o lună, cu zece ; cu doi, cu cinci ani, realizarea idealului nostru, dar atît ! Pentru că noi avem o cauză și avem dreptul la o viață omenească. Vom reuși pînă la urmă să scăpăm de război, de exploatare, de sârăcie, întrebarea e dacă toți ai noștri înțeleg acest ideal !
- IONEL : De ce nu ? Altfel... nu văd de ce-ar fi intrat în mișcare.
- GHEORGHE : Ehe... Mai sînt și dintre cei care au îndoieți.
- IONEL : Mai sînt... Totuși, trebuie să le arătăm...
- GHEORGHE : De acord. Dar cum ? Ce le oferim noi ? Conștiința lor de comuniști, o teorie, ceva din experiența sovietică și cam atît.
- IONEL : Nu-i puțin lucru.
- GHEORGHE : A... da : și luptă... luptă și nesiguranță. E posibil ca unii să nu reziste ?
- IONEL : Da.
- GHEORGHE : Alții merg cu noi pur și simplu pentru siguranța lor, pentru ipoteza că învingem. Ce crezi că fac ăștia în caz de pericol ? Mai sînt și cei de teapa lui Teodorescu, iscoade plătite. Iată de ce trebuie înlăturat orice risc. Făcute anchete, cum zici dumneata.
- IONEL : Adică eu, fără nici o vină, cînd am fost suspectat, vroiai să ies în stradă să aplaud lipsa de încredere ?
- GHEORGHE : Nu, dar noi sîntem în ilegalitate, ce dracu' ! Nu trebuie să ne pierdem în fleacuri. Lasă și mata orgoliului deoparte. Deși și acum mai sînt dintre cei care nu-s pe deplin lămuriiți cu privire la dumneata.
- IONEL : Le-am spus adevărul !
- GHEORGHE : Ai fost văzut cu Panaitescu și cu Ioniță de la Siguranță.
- IONEL : Panaitescu... răspunsul e foarte simplu : om din cartier, ne cunoaștem, și-apoi e de-al nostru, din popor. Dacă-l evitam, era mai grav. Eu așa cred. Cu Ioniță, le-am explicat. Cunoștea situația tovarășul Gavrilă, care mi-a spus clar : „Acceptă-i propunerea !”
- GHEORGHE : Ce fel de propunere ?
- IONEL : Îl interesau legionarii și mi-a cerut să-i dau voie să observe din atelier mișcările de la Holbău. (*Ridică perdeaua.*) Se vede totul. Ghinionul meu a fost că tovarășul Gavrilă a murit la Văcărești.
- GHEORGHE : A fost asasinat... Nu mai știa nimeni ?
- IONEL : Ba da, încă doi, dar au dispărut și ei. De fapt, de la Ioniță am aflat despre Teodorescu. Mi-a spus că și-a pierdut moșia la cărți și, în lipsă de altceva, urma să fie „băgat pe gît” comuniștilor. Le-am spus... Nici n-au vrut să audă !
- GHEORGHE : Siguranța l-a pregătit foarte bine. L-a trimis în locul unui tovarăș din Moldova, care fusese arestat pe drum.
- IONEL : Cu Ioniță am rupt legătura.
- GHEORGHE : Și eu, dacă așa fi fost în locul celor doi..., ca să fiu cinstit cu dumneata pînă la capăt, nu știu cum așa fi procedat.

IONEL Te cred. Am rămas însă aici cu o rană. (Se aud bătăi în ușa de la intrare. Ionel așază haina pe manechin. Ridică perdeaua.)

VOCEA VICTORIEI Bună ziua, domnu' maistru. Doamnele sînt acasă ?

IONEL Da. Intrați pe dincolo.

VOCEA VICTORIEI : Dumneavoastră ce mai faceți ?

IONEL : Cu munca, Victorișo, cu munca.

VOCEA VICTORIEI Spor la treabă !

IONEL Mulțumesc. (Lui Gheorghe.)

Prietena lui Ovidiu. O paparudă !

GHEORGHE (prudent) : Se poate auzi ? (Ionel neagă.) Să știi că și eu am trecut prin destule necazuri. Multă vreme, unii mă priveau cu neîncredere pentru că fusesem categorisit ca naționalist îngust. Cît p-aci să mă excludă din partid. Și pentru ce ? Pentru că nu eram de acord cu ideile venite de sus... că România este stat imperialist, format, auzi și dumneata, prin „anexarea de teritorii străine” Românu' din mine nu putea accepta indicațiile care cereau, nici mai mult nici mai puțin, decît destrămarea României mari. Norocul meu că nu eram singurul.

IONEL Ehe, puțini străini pot înțelege ce a însemnat pentru noi, românii, că eram din Muntenia, Banat, Moldova ori din Ardeal, unirea din 1918 !

GHEORGHE : Și, asta, pentru că numai noi am simțit durerea pentru băleții căzuți pe Jiu, pe Olt, la Mărășești, la Oltuz ; altora le era foarte ușor să dea directive și indicații. Atunci s-au îndepărtat unii prietenii de noi, și ne va fi greu să ni-l alăturăm din nou. Apoi, nea Ionele, a venit închisoarea.

IONEL : N-al fost totuși ocolit, ca mine.

GHEORGHE : Ba da. În închisoare, pentru unii nici nu existam. Așa li se indicase. Puteam renunța la luptă ? ! Nu ! Acolo am cunoscut și tineri aproape copii. Aveau atîta forță, atîta dîrzenie și credință în victorie, încît eu, om trecut prin viață, nu-i puteam să dau înapoi, nu-i puteam lăsa singuri. Tinerețea și credința lor s-au dovedit a fi mai tari decît mulți dintre noi. Tot atunci am mai înțeles ceva foarte important : nu trebuie aruncate pe seama partidului fapte, idei ale unor străini, chiar comuniști fiind, care nu înțeleg realitățile noastre. Pricepi ? ! Asta-i într-adevăr experiență care ne va ajuta să evităm multe greșeli în viitor...

IONEL : Trebuie să le înalăturăm, mai ales cînd e vorba de oameni.

GHEORGHE : Îndesebî de cei care luptă alături... Toți am avut momente grele, dar trec. Greul adevărat acum începe. Va trebui să atragem toate forțele naționale, pentru că izbînda o vom câș-

tiga numai cu arma în mină.

IONEL : Chiar vezi posibil așa ceva ?

GHEORGHE : Nu în această clipă, dar momentul nu este departe. Un an, doi.

IONEL Și... vom învinge singuri ?

GHEORGHE N-avem de ales ! Singura noastră șansă ca să redevenim ce am fost este să fim toți ca unul, și cu gîndul și cu fapta ! Frontul se apropie. Și, cu cît se apropie, cu atît vin mai mulți lingă noi. O să realizăm ce ne-am propus frontul muncitoresc și apoi cel național... Încep să înțelegă. Cam tîrziu, dar tot e bine.

IONEL : Să nu uităm armata...

GHEORGHE : Armata ? ! E a noastră, nu poate sta împotriva. Vom crea detașamente de muncitori înarmate. În fond, va fi începutul revoluției noastre, și chiar dacă ne vom elibera cu un ceas mai devreme, va trebui ca noi, românii, s-o facem cu propriile forțe.

IONEL (privește pe geam) : Polițistul, uitasem de el ! (Gheorghe iese.)

PANAITescu (intrînd) : Salut ! (Își string mîinile.)

IONEL Să trăiți, poftiți, e gata, vă așteptam. (Panaitescu la loc, apoi se ridică, își dezbracă mantaua și vestonul. Privește suspicios în toate părțile. Ionel ridică precav bustul manechinului, ia o sticlă pe care o așază triumfător pe masă.) Am o țuculiță... (Îi toarnă din pahar.) Serviți, domnule Panaitescu ! Vă rog să vă simțiți ca la dumneavoastră acasă.

PANAITescu (bea, își toarnă singur) Dumneata nu bei ?

IONEL : Fir-ar să fie, domnule, am atîta de lucru și n-am și eu un ajutor ! Vedeți și dumneavoastră că toată lumea se grăbește de sărbători.

PANAITescu : Da, e greu. În sănătatea dumitale, să trăiești ! Paștele mă-si de viață, dom'le ! Trebuie să te consideri fericit. În sănătatea dumitale. (Toarnă din nou.) Hoți, dom'le, pungași ! Aștia da, pungași. Pe nimica ne vînd. Și eu... colea, un neisprăvit, asta am ajuns ! Știi dumneata ce-i politica ? Nu ? Nici eu nu mai știu... Dar te învidiez, ți-am mai spus. Că biata mama, din spălat m-a ținut prin școli. Mai bine mă făcea croitor.

IONEL : Maică-mea, fie-î țărîna ușoară, m-a aruncat în lume de copil, nșpe ani aveam. Parcă o aud : te dau la croitorie, mamă, bogat n-ajungi, dar nici muritor de foame. Și de ești cinstit, nu te înjură nimeni.

PANAITescu : Cîste ? Unde mai e, dom'le ? S-o fi pripășit la 'mneata.

IONEL : S-au mai făcut ceva avansări ?

PANAITescu : Da' de unde... asta-i avansarea mea. (Mîngîie sticla.) Au vîndut țara, dom'le, cînd turcilor, cînd nemților... A-mpărțit-o fiecare cum a

vrut. Paștele mă-si de viață! Dumneata ești omul meu. Nu mă feresc. Pe la Holbău ce mai e? Am auzit că a făcut ce-a făcut și l-a adus și pe cel mare acasă.

IONEL: Da, de vreo lună. Numai che-furi pînă noaptea tîrziu, cu nemții.

PANAITescu: Zi-i așa! Nu mă las, ori pușcăria, ori în linia-ntii...

IONEL: Ar merita. Ce s-a întîmplat, că s-au cam înmulțit raziile?

PANAITescu: Sst... ceva cu comuniștii. Dom'le, nu mă bag... Să fii atent. În fine... Cu ce-am greșit, dom'le? Dumneata mă cunoști... Adică, mă felicită... cînd cu rebeliunea... prind cîteva căpetenii, fac ordine, vorba aia și... mi-am tăiat craca! De-atîția ani, tot înapoi, ca racul. Aia care au stat cu mîinile în sin sînt șefi. (*Pipăie insistent haina de pe manechin. Ionel se schimbă la față, îl ia pe Panaitescu de braț, îl așează pe scaun, îi întinde paharul.*) Frumos material, dom'le!... Înțelegi? Sînt legat de mîini și de picioare, salariu de mizerie... Paștele mă-si de viață! Va să zică, îl închid pe un amărît că ia și el, tot de la cine are, acolo, un geamantan, o piine, ca s-o ducă de pe o zi pe alta, și ăștia, că ne fură tot, dom'le, cară tot... Dom'le, dar ai o țuiculță, curată doctorie!

IONEL: Aveți dreptate. Gata! Ia să vedem cum vine. (*Îl îmbracă.*) Perfect! Uitați, vine perfect.

PANAITescu (*arată spre umăr*): Parcă puțin aici, nu ți se pare?

IONEL: Eee, păi stați drept. Așa, uite ce bine vine. Pe sănătatea mea! S-o purtați sănătos.

PANAITescu (*nu e convins, ridică din umeri, se privește*): Mersi... cît mă costă?

IONEL: Sîntem prieteni, se poate?

PANAITescu: Dom'le, noroc cu dumneata! Cu salariul meu... Mersi. Nevastă-mea cînd să treacă?

IONEL: Dacă nu e grabă, după sărbătorii.

PANAITescu: Bine, cînd poți. Încă o dată, îți mulțumesc. Mai trec eu. (*Privește cu jînd spre sticlă.*) Dom'le, dar ai o țuică, curată doctorie!

IONEL: Mai serviți un pîhărel!

(*Polițistul golește paharul și, cu un echilibru precar, vrea să plece. Ionel îi arată vestonul și mantaua și îl ajută să se îmbrace. Îl conduce spre ieșire.*)

PANAITescu: Mai trec eu, să trăiești! (*Iese.*)

IONEL: Să trăiți, să trăiți, vă aștept. (*Pune la loc sticla și paharul. Își privește ceasul. Intră Gheorghe.*) Credeam că nu mai pleacă.

DR. DAN (*intrînd*): Bună seara! Vorbă-

reț, polițistul ăsta al dumitale, mi-a dat emoții. (*Cei doi răspund la salut.*)

IONEL: S-a apropiat de haină, a pipăit-o... m-au trecut fiorii.

GHEORGHE: Trebuia s-o punem în altă parte. Ce mai zicea?

IONEL: Mai nimica. Bea și înjură. S-a apucat rău de băutură.

DR. DAN: A venit?

IONEL: Da. E în... (*Arată spre haină.*)

DR. DAN: Ai fost atent? Nu l-a urmărit cineva?

GHEORGHE: Doctore, fără probleme.

IONEL: Aici e vad mare, unul intră, altul iese.

DR. DAN: Nu te supăra, și mata...

IONEL: Nu, dar zie.

DR. DAN: Cu nepotul ăsta al dumitale, mă gîndesc să nu...

GHEORGHE: Nici vorbă! Are un fond bun. E puțin cam răsfățat, dar lăsați-l încet în seama mea, o să se dea pe brazdă. Nu uita să vorbești cu Alexa la Grivița. I-am zis puștiiului și vrea să se angajeze.

DR. DAN: Chiar au nevoie de un om la birouri. Mîine mă văd cu ei.

GHEORGHE: Spune-i să lucreze cu tact, la început să-i dea sarcini mai ușoare, să nu se sperie.

DR. DAN: Tinerii nu se sperie așa de ușor. Lor le place riscul, vor să între de la început în foc.

GHEORGHE (*intrînd*): Și băiatul meu e la fel, dar e mai bine așa. Pentru Ovidiu... trecerea îl poate deruta.

IONEL: Ehe, la anii lui, eu munceam pe rupte.

DR. DAN: Nu poți ști ce ascunde în el. În sfîrșit, o să le spun. Ce-l, nea Ionele?

IONEL: Necazul meu vechi: fata.

DR. DAN: O avea și copil.

IONEL: Mai știți? Dar ei îi plăcea cartea. Cînd mi-a adus Eugenia ultima scrisoare, era studentă.

DR. DAN: Înseamnă c-a terminat.

GHEORGHE: Curaj, nea Ionele, mai avem puțin și-o să tragem un chef de pomină.

IONEL: Da... Mă gîndesc și la nenorocitul ăsta de Panaitescu, Taică-su — muncitor, măică-sa — muncitoare, cînstit e, anticomunist nu cred să fie... Nu credeți c-ar trebui atras către noi?

DR. DAN: După întîlnirea noastră din parc se poartă altfel.

IONEL: Am observat și eu. Însă nu se știe cînd ne poate fi de folos.

DR. DAN: Nu e singurul care trebuie atras.

GHEORGHE: Unii ne ajută fără să-și dea seama... Ne presează însă evenimintele, nu putem risca. Și avem nevoie de toți ai noștri.

DR. DAN: Inclusiv de dumneata. Important este să nu ni-l facem dușman.

GHEORGHE: Dacă-i așa cum spui dum-

neata, vine singur. Trebuie să fim precauți, să nu ne facă vreo boacănă când nu ne așteptăm.

DR. DAN E cea mai bună soluție. (*Ia haina, o pipăie.*) Nu se simte nimic.
GHEORGHE : Fără teamă !

(*La un semn al lui Gheorghe, Ionel iese în fața atelierului pentru a se asigura că nu sînt supravegheați.*)

DR. DAN : Cit veți sta aici, s-a hotărît ca nea Ionel să nu se mai ocupe de manifeste. E mai bine așa... Curînd vă veți muta.

GHEORGHE : M-am obișnuit aici.

DR. DAN : O să aveți condiții mai bune. În vila unui avocat, care-i plecat pentru mai mult timp. Nu vă va deranja nimeni. Diseară ne vedem la casa din Regală. Pe la zece jumate. Intrați prin bar.

GHEORGHE : Bine. Pentru săptămîna viitoare s-a fixat ?

DR. DAN : Nu s-a hotărît încă nimic. Tovarășul Dobre vă roagă să vă gîndiți la tot ce ați discutat. Peste zece zile vă așteaptă...

GHEORGHE : A reușit să-i convingă ?

DR. DAN : Cred că da. Vor să... știe mai concret niște lucruri care încă nu li se pot spune. (*Reintră Ionel.*) Tovarășul Dobre vrea ca trebuie bătut fierul cît e cald, să nu se răzgîndească.

GHEORGHE : Mda... Spune-i că aș vrea să ne vedem pe marțea sau vinerea viitoare.

DR. DAN : Perfect. Totul e în ordine, nea Ionele ?

IONEL : Nu-i nimeni. (*Iși iau rămas bun. Ionel îl conduce.*) Cu bine, domnule doctor. Vă mulțumesc, mai poftiți!

GHEORGHE Spune-mi, te rog, de ce îți-ai dat fata ?

IONEL : Matilda și mai ales soacră-mea n-o puteau suferi. S-a și îmbolnăvit. Eugenia avea alte condiții și e altfel de om. Apoi a fost întîmplarea cu Suzana. Holbău mă amenințase încă de prin '32, cînd au început legionarii să scoată capul : „Bolșevicule, iți vine și ție rîndul, dar mai întîi fiică-ti“. Fata crescuse măricică. Teama, boala ei m-au convins s-o dau Eugeniei. Au plecat împreună la niște rude în Ardeal. De acolo, Eugenia mi-a scris prin '35—'36 că boala fetei s-a agravat și că a internat-o într-un sanatoriu, în care lucra un doctor... căsătorit cu o verișoară a lui bărbatu-su. I-am trimis toți banii pe care îi mai aveam, dar n-au fost îndeajuns. Atunci, mi-a scris că doctorul și nevastă-sa s-au atașat de fată și vor s-o înfleze. Negăsînd o altă soluție, am acceptat. Ce vroiai să

fac ? Medicamentele erau scumpe, bani mei nu ajungeau.

GHEORGHE : Știu, nea Ionele !...

IONEL : Ei, și familia asta s-a angajat c-o dă la facultate... ea se simțea bine... A moștenit boala de la maică-sa. Dumneata ai cunoscut-o.

GHEORGHE : Stăteai pe Crîngului, parcă...

IONEL : Da... A murit de plămîni. Am trimis-o și pe ea la sanatoriu, dar n-am avut bani ca s-o fac bine și n-am vrut s-o am pe conștiință și pe Maria, ca pe maică-sa. De-aia am dat-o. Cred că mă înțelegi.

GHEORGHE : Da, și acum ?

IONEL : Nu mai știu nimic. De cînd cu Dictatul, n-am mai primit nici o veste. Ultima scrisoare am primit-o pe la începutul lui '40. Era studentă și fericită. Îmi scria că a cunoscut un băiat din Baia Mare, dar ce m-a bucurat cel mai mult — că era sănătoasă.

GHEORGHE : O să treacă și războiul și-ai s-o vezi.

IONEL : Am mai pus niște bani deoparte, să-i trimit. Să vină ea încoace, că eu...

GHEORGHE : Holbău te-a mai deranjat ?

IONEL : Tot timpul. E un om foarte rău. La început mă dușmănea c-am cum-părat înaintea lui locșorul ăsta de vie de lîngă casă, și de-atunci, tot așa. Mai tirziu, a trimis pe unul la mine, să mă înscriu la legionari. I-am spus : „Domnule, eu sînt meseriaș, nu fac politică !“ S-a înrăit și mai tare împotriva mea.

GHEORGHE : Sînt oameni care dușmănesc toată viața, cu sau fără motiv. Am cunoscut și eu din ăștia...

IONEL : Da. La rebeliune l-au arestat, dar a scăpat ușor, pentru că are un văr mare ștab la prefectură. Cînd s-a întors, mai să mă omoare. Noroc cu Panaitescu... Era convins că eu l-am denunțat.

GHEORGHE : Trebuie să fii foarte atent.
IONEL Mai ales fiu-său cel mare se ține cam mult după mine în ultima vreme. Îl văd mereu prin locurile în care mă duc eu.

GHEORGHE : Cu atît mai mult !

IONEL Nu mi-ai spus nimic despre familia dumitale. Trebuie să ai copii mari.

GHEORGHE : Da... e vina mea că nu îți-am vorbit niciodată.

IONEL : Scuză-mă...

GHEORGHE : Nu-i nimic. Trebuia să-ți spun. Să nu crezi că m-ascund, dar s-a întîmplat ceva...

IONEL : Poliția ?

GHEORGHE : I-a hărțuit destul și poliția și Siguranța. Dar nu-i asta. Pe băiatul cel mare, pe Gigel, l-am văzut acum trei luni. Mi l-au adus tovarășii... după nouă ani. Nouă ani, nea

IONEL : În '34, în proces, era de-o șchioapă. Cît am stat închis, visam numai ochii lui, ca două mărgele verzi, scâldați în lacrimi, și țipătul lui la auzul sentinței. Pe cel mic nu l-a putut aduce la proces, n-avea decît doi anișori. Cînd s-a născut, era ca un țigănuș, cu fețișoara măslinie, plină de puf, și ochișorii ca tăciunile.

IONEL : Și soția ?

GHEORGHE : Soția mea ? Peste casa noastră a căzut o bombă, din greșeală. Nu-i era destinată. N-a mai rămas decît leagănul copiilor... ca un străjer singuratic. Străjer al durerii... Gigel a albit, e alb complet. La 17 ani are părul ca neaua. El era la școală. Mi-a povestit ce a simțit cînd s-a întors, bucuros că luase o notă mare, și a găsit un orman de ruine... ruine sub care se aflau mama și frățiorul lui. (Ionel toarnă băutura într-un pahar pe care i-l întinde lui Gheorghe.) Nu știe cînd a albit atunci, sau mai tîrziu ? Cînd a căzut un avion american, unul din cele care a aruncat bomba — zicea el —, a luat toporul, a alergat acolo și a sfărîmat tot ce mai rămăsese... A văzut ochii deschiși ai pilotului. Crede că el l-a omorît... (Tăcere grea, dureroasă.)

IONEL : De unde mai ai puterea să lupți ?

GHEORGHE (parcă trezit) : Ce-ar trebui să fac ?... Necazuri... dureri mai mari sau mai mici ai avut și dumneata, și mulți de-ai noștri, și n-au cedat. M-aș mai putea uita eu în ochii lui Gigel ? Tovarășii au fost nevoiți să-i spună totul despre mine. M-a implorat, cu bărbia tremurînd de durere, să fac totul, să lupt ca să nu se mai întîmple niciodată... să nu mai fie mame și copii care mor nevinovați...

Tabloul 4

Camera din tabloul 1. În scenă, Matilda, Suzana, Bătrîna, Victoria.

MATILDA : M-am sacrificat pentru magazinul ăsta. Noi nu sîntem ca alții, profitorii.

VICTORIA : Da, doamnă. Toată lumea vă admiră. Și nea Tudorică spunea... Ce vă mai laudă nea Tudorică...

MATILDA : Care Tudorică ?

VICTORIA : Găzarul, ăla de vinde gaz la benzinărie.

SUZANA : Cel care clipește din ochiul stîng, așa ?

MATILDA (jignită) : ăla ?

VICTORIA : Zicea „Nea Ionel e om“.

Știți, nea Tudorică e sărac, dar îl stîmbează pe domnu' maistru.

MATILDA : Aha ! Cu sănătatea cum o mai duci, Victorițo ?

VICTORIA : Bine, doamnă, urmez tratament. După sărbători intru în spital, dacă Ovidiu o să fie de acord. A ieșit o doctorie nouă, dar e tare scumpă.

MATILDA : Nu mai spune ! Costă mult ?

SUZANA : Dacă vrei, îți dau și eu 25 de lei, îi țineam pentru băiat.

VICTORIA : Mă descurc eu, mai cu pensia, mai... (Privește surprinsă la Suzana, care se ridică brusc, mătură, adună gunotul, îl ia în mîna și-l aruncă afară.)

SUZANA : Sînt obosită, Victorițo, tare obosită. Toată ziua car lăzi. Alelalte stă, nu face nimic, mde, cu ăia... Și e o apăraie în pivniță ! Vai ce mă mai dor picioarele ! Stau cu picioarele în apă rece toată ziua. Nu mai pot... Dacă zic ceva, taci, Suzișoară, taci ! (Spontan.) Da' ce căciullă frumoasă ai ! Tu ai împletit-o ? (I-o smulge și o încearcă fericită.)

VICTORIA : Nu, o vecină, mai scoate un ban. Eu nu obișnuiesc.

BĂTRÎNA : Suzi, dă-i fetei căciula !

SUZANA : Ce-am făcut, lăișoară, ce-am făcut ? C-așa-mi face și la restaurant ! (Aruncă Victoriei căciullța.) Toți cu gura pe mine... (Plînge.) Eu aduc bani... de azi-dimineață de la patru...

MATILDA : E hărămălaie în capul ei.

SUZANA : Hărămălaie ? E la vecinu', își mărîtă fata ! I-auzi ! Iar o să vină poliția.

MATILDA : Ca alaltăieri... Ce s-a mai speriat Ionel ! A crezut că-l caută pe...

VICTORIA : Pe domnul lucrător ?

BĂTRÎNA : A fost o glumă, nu știi tu. (Ride silit. Victoria zîmbește. Suzana se pornește pe ris ; rid toate.) Ovidiu se poartă bine, nu ?

VICTORIA : Da, doamnă.

SUZANA : Eu i-am zis : „Ovidiu, să n-o bați, e păcat, de-abia se ține pe picioare. Îl dai una și moare“. Dar el e blînd, nici cînd bea nu este ca don' Costăchescu, fie-i țărîna ușoară.

VICTORIA : Da, doamnă...

SUZANA : Don'Costăchescu, fostul nostru șef. Avea jupînu' încredere în el... Atunci m-a mutat de la bar la cîrmangerie. Era rău și mă bătea... Venea Manda, nevastă-sa, toată numai aur, și la mîini, și la gît, și-n gură „Ei, fetițo, el îți dă să mînci, de la el ai piinea. Și mie-mi scapă cîte una. Cînd bea, să te ferești“. Auzi, pîi el bea tot timpul. Mă trimitea la beci după sticle și venea după mine. Se poate așa ceva ? „Don' Costăchescu, am copil, e rușine !“ Victorițo, Victorițo, și atunci iar mă pocnea ! (Plînge.)

MATILDA : Of, nu mai uită...

VICTORIA : Zău, doamnă, așa era ?

SUZANA : I-am zis : „Nu mai da, don' Costăchescu, nu vezi că ai placă la cap !” Noi n-avem placă la cap, să-ți spună lălica. Mîine, poimîine te ia Al de sus și nu iei mai mult de doi metri”. Nu mă credea. Și mă pocneaa ! (Plînge.) Ții minte, lălișoară, atunci am surzit. După aia m-a pus să cînt. De ce să cînt ce vrea el ? Auzi, să mă dezbrace ! Și ce m-a bătut !

BĂTRÎNA : Of, of, uite-așa ne înnebunește în fiecare zi, Victorișo !

SUZANA : Și jupinu' tot pe mine m-a mutat. Uite cum am ajuns. M-a făcut nebuună. Auzi, sînt eu nebuună ? Dar nici eu nu le mai cînt.

VICTORIA : Vai, doamnă, se poate ? !

SUZANA : M-am dus, Victorișo, cînd a murit don' Costăchescu. Pe morți, de ce să fiu supărată ? Nici nu mi-e frică de morți. (Rîde.) Lu' lălica i-e frică de morți.

MATILDA : Poate îți dau una...

SUZANA : Coșciugul n-avea nici doi metri. L-am plîns săracu' ; că rău mai era ! Cum o fi putut fi așa de rău ? ! M-a bătut... și mai avea și cămașă verde cu diagonală !

VICTORIA : Vai, doamnă...

SUZANA Manda, nevastă-sa : „Nu mai plînge, fetișo, că tu l-ai blestemat” „Eu, doamnă ? Eu i-am spus că nu ia mai mult de doi metri, și nici dumneata n-ai să iei”. Ce doi metri ? Că era mică și grasă... Ca un pepene... Uite, așa avea niște țife ! (O pipăie pe Victoria.) Aoleu, tu n-ai țife ? Ba ai ! Dar ea, cît capul tău le avea ! N-am spălat-o eu cînd a murit ? Tot pe mine m-a trimis jupinu', că n-avea cine. Un metru jumate, ce doi. Oameni răi !

BĂTRÎNA Și ce faci de sărbători, Victorișo ?

VICTORIA Să vedem ce spune Ovidiu. A plecat de mult ?

SUZANA Vine el... Ia mai dă-mi căciulița ! (Se admiră în oglindă)

BĂTRÎNA Te dau afară ! (Suzana îi inapoiază Victoriei căciulița. Intră Ovidiu.)

OVIDIU Bonsoar ! Aveți musafiri ? Ce cauți aici ?

VICTORIA : Ovidiu, te rog !

OVIDIU : Nu primesc vizite la ora asta.

MATILDA Lasă fata în pace, a venit la mine.

BĂTRÎNA Ai plecat fără să mănînci. Matilda, pune-i să mănînce !

OVIDIU Nu mi-e foame. Dar unde-i patronul ? (Cele trei ridică din umeri.) Nu știți ? V-a scăpat din colivie și nu știți nimic, cum așa ?

BĂTRÎNA O fi după furnituri.

SUZANA Don' Costăchescu avea o co-

livle cu un papagal. Toată ziua : „Heil, heil !”... „Heil, heil !”

MATILDA : S-o fi dus la Vasile, are de scos niște lucru de la el, că aseară a fost și nu era gata. Să mai ai încredere în lucrătorii de azi !

SUZANA : Așa zice și jupinu', că-s mai răi ca turcii.

OVIDIU Ce să-i faci ? ! Și tu, veve-rișo ?

VICTORIA : Tocmai le povesteam doamnelor că mă internez în spital...

OVIDIU În spital ? Mai sînt locuri și pentru tine ?

VICTORIA Mai sînt, Ovidiu, pentru că am strîns și eu un ban. Plec după Anul nou, dacă mă lași.

OVIDIU : Ești liberă. Pe frișotei i-ai întrebă, sau nu mai au nevoie de tine ?

VICTORIA : Nu plec fără să-ți cer voie, Oviduleț... (Îl mîngieie, Ovidiu o respinge.)

SUZANA : Du-te, Victorișo...

MATILDA : Nu te mai milogi atîta, n-ai și tu puțină mîndrie în tine, ce dracu' !

BĂTRÎNA (Matildei) Mai taci și tu !

MATILDA : Să tac, să tac ! Toată viața am tăcut, mamă. Dumneata ai zăcut în fotoliul ăsta și eu am tăcut. Pof-tim, c-am îmbătrînit tîcînd, și Eugenia ne-a escrocat ațîția ani, ani de bir, și asta pentru că n-ai vrut dumneata. Da, da, dumneata n-ai vrut-o pe Maria, pentru domnul...

OVIDIU : Pentru mine ? Iar începeți ? N-aveți dreptul să mai pomeniți de Maria. Aveți remușcări, nu ? (Către Victorișo.) Și tu, drăguță, mde, ești cam de-o seamă cu Maria. Ai fi în stare să-mi porți de grijă, să-mi faci clătite cu miere, să... (Își aranjează părul.) Maria îmi aranja cărarea, mă pîeptăna, așa, cu freză... Cîți ani avea cînd a plecat ? Cam paisprezece, nu ? Exact vîrsta la care te pregătești să intri în viață — și ea ? ! Se pregătea de moarte. Din cauza voastră.

MATILDA Ești nebuun !

BĂTRÎNA Pof-tim, că trăiește, casele sînt trecute pe numele lui tac-su.

OVIDIU : Nu-ți fie teamă, n-are ea nevoie de șandramalele-astea. Cum îți spuneam, sînt anii cînd orice ființă umană, normală... Ia pune-l pe răposatu' să-i cînte. (Suzana pune o placă de patefon : o veche melodie românească ; privește aparatul, extaziată.) ...Cînd orice ființă umană cunoaște primii fiori ai dragostei, răsar primele semne de tandrețe, așa, ca niște ghiocci nevinovați... (alege cîteva fire albe din părul Suzanei) ...și ea e nevinovată. Mi-e milă de tine... (O sărută pe frunte pe Suzana.)

SUZANA Ovidiu... (Zîmbește neîncrezător.)

VIDIU : Uite-te bine la ea, a fost ca o zină, și ce glas a avut ! Dar... a păcălit-o un nemernic și am ieșit eu. (O mîngîie.) Maria desena harta țării legată la ochi (cu o cretă desenează conturul țării pe peretele din fundal), apoi ridea. Se bucura cînd îi uimea pe cei din jur și o mai desena o dată... toată, nu ca acum, cu riuri, cu munți... Cîți tineri știu să deseneze harta țării lor, legați la ochi ? Asta e ca un pui de sentiment, dragostea asta, care crește odată cu viața... o treaptă mai sus... așa... pînă ajungi să simți că zbori... Apropo, tu în patul cui ai zburat la paisprezece ani ?

VICTORIA : Dar m-a luat în căsătorie...

VIDIU : Ai fost căsătorită ? Ești slabă de caracter sau precoce, naiba să te ia. Eu nu mă însor, poate păcălești vreun neamț. Succese depline !

VICTORIA : Ovidiu, dar m-ai iubit...

VIDIU : Ce incult pot să fiu, să te iubesc și să nu știu... Hai, pa, că te așteaptă mătușa !

(Suzana îi dă haina și o conduce.)

VICTORIA (plîngînd) : Bine, Ovidiu, la revedere... Sărut-mîna, doamnelor, săr-bători fericite !

BĂTRÎNA, MATILDA : Mulțumim asemenea, săr-bători fericite.

VIDIU : Hai, pa, spune-i lui Panaitescu că totu-i în ordine. E după colț.

(Victoria, condusă de Matilda și Suzana, pleacă.)

SUZANA (intră, speriată) : Au oprit-o pe Victorița, e iar razie.

VIDIU : Ce facem cu Meșterică ? În beci, repede ! (Dispare în atelier, i se aude vocea, slab.) Meșterică, scularea, razie !

MATILDA Dăm de dracu' dacă-l găsește.

SUZANA : Să ștergem... (Șterge desenul făcut de Ovidiu.)

BĂTRÎNA : Și Ionel, tocmai acum și-a găsit să lipsească !

VIDIU (revine) : Dacă l-ați pierdut din ochi ? !

(Se aud bătăi în ușa atelierului, Suzana merge să deschidă.)

VOCEA SUZANEI Cine-i acolo, bre, la ora asta ?

VOCEA LUI COCOȘ : Deschide ! Poliția ! (Apare în cameră Cocoș, Panaitescu controlează atelierul.) A fost cineva la voi ?

BĂTRÎNA N-a fost nimeni, maică... Cine să vină la noi, la ora asta ?

VIDIU : Drăguța care a plecat, alta mai frumoasă n-avem, dacă de-astea cău-țați.

COCOȘ : Gura, că te pocnesc ! (Lui Panaitescu care intră împreună cu Suzana.) N-ai găsit nimic ? (Femeile se privesc speriate.)

PANAITESCU Nimic.

VIDIU De ce să mă pocnești, domn' șef ?

COCOȘ : Pentru că ești obraznic... Să căutăm peste tot ! (Le împinge pe femei într-un colț, Suzana se zbate.) Stai acolo ! (Lui Ovidiu.) Tu să stai aici și să nu vă mișcați ! (Cei doi polițiști aruncă diverse obiecte prin cameră, căutînd.) Nimic ! (Matilda agită mina dreaptă, arătînd spre podea.)

VIDIU : V-am spus că nu-i nimeni la noi.

SUZANA Se poate, domnu' Panaitescu, tocmai dumneavoastră ? !

PANAITESCU Nu se întîmplă nimic, Suzana. E ordin, am intrat la toți. (Către Cocoș.) Ți-am spus, hai să mergem.

COCOȘ : Nu ! Mai aveți vreo cameră ? (Matildei.) Ce tot dai din mină ?

VIDIU : Are un tic !

BĂTRÎNA Ovidiu, ia cheia și du-i și dincolo, să vadă că noi sîntem oameni cinstiți.

(Ovidiu țese, însoțit de cei doi, Matilda, într-un colț al camerei, plînge.)

SUZANA (pune palma la gură) S-a uitat... s-a uitat !

BĂTRÎNA : Sst... (Tare.) Lasă să se uite, maică.

MATILDA : Sigur, să se uite. Unde o fi înțrziat Ionel ?

(Revin polițiștii și Ovidiu.)

PANAITESCU La revedere.

(Ies. Matilda izbucnește într-un plîns nervos.)

SUZANA : Era tras preșul, s-a uitat, bre, mamă, ...am înghețat !

BĂTRÎNA (își face semnul crucii, bate în lemn) Bine c-a trecut, dacă-l găsea, vai de capul nostru !

VIDIU (din ușă) : Noapte bună, Meșterică ! Are noroc Meșterică, și noi la fel. Dacă vedeau preșul... Cap de sticleți, ce mai !

SUZANA : Uite ce-au făcut aici ! Ce oameni, doamne !

VIDIU : Am scăpat. Au intrat la Holbău. V-ați supărat că i-am făcut vînt ăleia, și uite ce inspirat am fost... (Sînt adunate lucrurile. Matildei.) Hai, gata, s-a terminat. Nu mai plînge...

MATILDA : Mă simt tare obosită. (Se așază pe un scaun și-și șterge lacrimile.) Ce-o fi cu Ionel ? (Se ridică, se îndreaptă spre aparatul de radio.) Nici radioul nu mai merge...

OVIDIU : Cată sub pernă și-ai să vezi de ce nu mai merge. Săracu' patronul, nici la radio n-are voie să asculte ! Vă e frică să nu vă scape ?

MATILDA Mă uit la tine...

OVIDIU Și-ți vine să râzi, nu-i așa ? (Face o piruetă, Suzana aplaudă.) Ca la revistă, nu ?

Tabloul 5

Pe masa de croit din atelier doarme Gheorghe. Coboară, se uită la ceas. Bătaie discretă în ușă. Deschide. Intră dr. Dan.

GHEORGHE : Bună seara, doctore, credeam că nu mai vii. A fost razie.

DR. DAN : Păi, am așteptat să se îndepărteze, și a trebuit să găsim altă casă. A dispărut Roșianu. E posibil să fi fost arestat. Nu puteam risca, mai ales că participă și tovarășul Dobre.

GHEORGHE : A intervenit ceva ?

DR. DAN : Așa cred... Să mergem, e târziu !

GHEORGHE Nea Ionel a plecat spre seară să ia materialele de la tovarășul Andrei și nu s-a întors.

DR. DAN : N-a ajuns. Materialele le-am luat eu.

GHEORGHE : Probabil a observat că-i urmărit și a renunțat. Trebuia să se întoarcă.

DR. DAN : Sau s-o fi dus direct acolo. Mă grăbesc să ajung înaintea lui, să nu cadă în mâna poliției.

GHEORGHE : Du-te ! Las un bilet și vin și eu.

(Intuneric, apoi se luminează treptat. În același timp se deschid ușa dinspre cameră și cea dinspre stradă ; apar Ovidiu și Gheorghe.)

OVIDIU : Ce faci, Meșterică ? Uite că patronul n-a mai venit...

GHEORGHE : Am fost prin împrejurimi, la o bere, dar nu l-am văzut. La crîșma din colț nu erau decît cîțiva înțirziați.

OVIDIU : Nu mă interesează pe unde umblă mata, eu zic că trebuie să te muți. Nu vreau să te avem pe conștiință. Cu razia, era cît p-ac! Hai, ia-ți lucrurile, că te conduc.

GHEORGHE : Mai bine caută-l pe nea Ionel. Eu mă descurc și singur. Sper că o să urmezi întocmai cele ce am discutat. O să-ți spună meșterul Alexa ce ai de făcut.

OVIDIU : Bine. Nu trebuie să mă prelucrezi atîta. Știu și de ce trebuie să mă duc acolo, și ce voi face.

GHEORGHE : Vreau totuși să-mi ascuți sfatul, chiar așa deștept cum te crezi tu.

OVIDIU : Hai, Meșterică, am o vizuină pe cîste, nu te găsește nici naiba acolo ! În orice caz, e mai cald ca-n „baia asta de aburi”. (Tremură ușor.) Pînă mă îmbrac, îți iei lucrurile.

GHEORGHE : Mai întîi ascultă : în ce-o să faci, nu trebuie să te aprinzi. Orice treabă trebuie s-o rumești cu mîntea ta scînteietoare, pentru că n-ai voie să greșești. O greșeală te poate costa viața sau libertatea.

OVIDIU : Inchipuieste-ți că o știi și pe asta. Crezi că eu am crescut în pădure ? Am avut și eu colegi uteciști, unii sînt în pușcărie.

GHEORGHE : Mda... Știi — nu știi, trebuie să te previn. Tovarășii, aflînd că te-am trimis eu, or să creadă că ai experiență... sau... n-au timp de tine.

OVIDIU Gata, acum m-ai și prevenit.

GHEORGHE : Încă ceva nimeni nu trebuie să știe. Pentru moment, nici măcar despre faptul că lucrezi la atelier. Trebuie să fii același, chiar față de ai tăi... Menține relațiile cu pălărierul, nu se știe cînd ne poate fi de folos.

OVIDIU De acord. Acum, să ne grăbim !

(Dispare pe ușită, în timp ce Gheorghe își strînge lucrurile. Reapare.) Să mergem !

GHEORGHE : Nu-i nevoie să mă conduc. Mă descurc mai bine singur. Am unde să mă duc... Cînd vine nea Ionel, spune-i că-l voi căuta eu (Ies.)

OVIDIU : Bine... La revedere, și succes !

(Intuneric.)

SUZANA (intră, se apropie timid de masă) : Domnule, domnule... (Ovidiu se ridică.) Tu erai ? Unde e domnul ?

OVIDIU : A plecat. (Intră Bătrîna și Matilda. Se aud bătăi puternice în poartă.) Stați cumînți, mă duc eu ! (Iese.)

BĂTRÎNA Unde o fi Ionel ?

SUZANA (privind pe geam) A nins, bre, mamă.

(Apare Ovidiu, palid, împingînd-o în faţă pe Eugenia.)

VIDIU Intră, Eugenia, intră... Scum-pelor... patronul — chix, a avut un accident şi a ră-po-sat!

EUGENIA : L-au dus la morgă...

SUZANA Bine-ai venit, Eugenia. A, ră-

posatul ? Imediat, Ovidiu, imediat!

(Aduce din camera alăturată patefo-nul. Cîntă aceeaşi melodie. Moment de derută. Suzana zimbeşte nevinovat, sesizează că s-a întimplat ceva grav şi izbucneşte în plîns. Aparatul conti-nuă să cînte tare.)

PARTEA a II-a

Tabloul 6

Birou sărac de poliţie de cartier. La masă, Comisarul. Intră poliţistul Cocoş, salutînd cu palma făcută căuş.

COMISARUL Noroc ! (*Priveşte insistent spre mîna lui Cocoş şi izbucneşte în ris. Cocoş se uită mirat cînd spre Co-misar, cînd spre mîna sa dreaptă.*) Măi Cocoş, ţie ţi-a rămas mîna adusă după sticlă, mă...

COCOŞ Nu, să trăiţi, reumatismul, don' comisar...

COMISARUL Reumatism, pe dracu' Hai, dacă au venit, adu-le înăuntru.

(*Cocoş iese, lăsînd uşa deschisă. Îşi fac apariţia în scenă Bătrina — speriată, plînsă ; Matilda — demnă, ofensată ; Su-zana — îndărătnică, împinsă de la spate de poliţist, vrea să iasă, poliţistul o ţine strîns de braţ. Mineca rochiţei, cirpită, se rupe. Femeile sînt în ţinută de doliu.*)

SUZANA Ia mîna, ia mîna de pe mine, n-auzi ?

COCOŞ Taci, fă, că-ţi ard una ! (*Ii dă drumul din strînsoare.*)

SUZANA Să trăiţi, don' comisar ! (*Îşi impleteşte cozile.*) Domnul poliţist vrea să abuzeze de mine... (*Arată spre braţul invineţit.*) Uitaţi ce mi-a făcut !

COMISARUL : Te înşeli, femeie !

SUZANA : Nu, don' comisar (*plînge tare, dintr-odată*), că aşa a început şi don' Costăchescu, Dumnezeu să-l lerte ! că rău mai era ! Las' că ştiu eu ce ştiu. Pe mine nu mă duce...

(*Bătrina şi Matilda se privesc pe furîş.*)

COMISARUL N-auzi, femeie, să înce-tezi ?

SUZANA (*uimită*) Ce să fac ?

COMISARUL (*către poliţist*) Ce-are, domnule, asta, e nebună ? (*Poliţistul confirmă discret.*)

COMISARUL (*către Matilda şi Bătrină*) Ştiţi de ce v-am chemat ? (*Femeile tac.*) Să-mi spuneţi unde s-a ascuns criminalul !

SUZANA (*indirjită*) Sintem femei cin-stite. La noi în casă nu intră bărbaţi. Ce... şi dumneavoastră ? Nu se vine în toiul nopţii în casă de femei vă-duve. Percheziţie... să facă noaptea percheziţie... parcă am fi la... Pe fri-gul ăsta, ne-a luat aşa...

COMISARUL : Potoleşte-te odată ! (*Către Bătrină şi Matilda.*) Sinteţi suspectate că aţi tăinuit un criminal. Unde se află ? (*Scurtă pauză.*) Dacă nu spu-neţi, ocna vă mînfîcă !

(*Suzana vrea să-şi tragă ciorapii. Poli-tistul Cocoş nu-şi dă bine seama de in-tenţia ei şi o bruschează.*)

SUZANA : Vedeti, domnule comisar, zi-ceţi că nu are nimic cu mine... vezi, lălişoară ? Mai devreme m-a făcut ne-bună. Aşa păţesc mereu... (*Plînge.*)

COMISARUL (*se enervează, face semn poliţistului să se îndepărteze de Su-zana*) : Cocoş !

COCOŞ : Am înţeles ! (*Trece lingă uşă.*)

SUZANA (își scuită în sin și se repede în partea cealaltă a încăperii) Ptiu... piei, drace!

COMISARUL Ei, spuneiți sau nu unde e? Sau vreți să trec la măsuri? (*Femeile tac. Către Matilda.*) Dumneata, cucoană, vrei să ne spui unde a plecat?

MATILDA Cine?

COMISARUL (*țipă*): Cum, cine? Criminalul pe care l-ați ascuns!

MATILDA: Domnul polițist a fost la noi... nu a găsit pe nimeni. Sîntem femei văduve, sărace, ce să caute un criminal la noi?! Nu știu cine ar putea să ne facă atîta rău... Sîntem oameni respectabili. Întrebați dumnea-voastră oamenii din cartier. Căutați în altă parte criminali.

SUZANA: Pe front, don' comisar... Pe Iliuță al nostru, acolo l-au omorît.

COMISARUL: Așa?! (*Face un semn polițistului.*) Adu pramatia încoa'!

(*Polițistul Cocoș iese și se înapoiază imbrîncindu-l înainte pe Ovidiu, a cărui figură exprimă ură și îndirjire. Băiatul poartă semnele unor lovituri, are cămașa murdă. Îi urmează polițistul Panaitescu. Suzana se repede la Ovidiu, polițistul Cocoș o imbrîncește puternic; aceasta cade. La un semn al Comisarului, băiatul este scos imediat din încăpere. Iese și polițistul.*)

COMISARUL: Ei, spuneiți unde e?

BĂTRÎNA Domnule comisar, nu ne prăpădiți copilul! E tot ce ne-a mai rămas! (*Își șterge o lacrimă.*) E un copil nevinovat! (*Plînge, la fel Suzana.*) Vă rog... (*Matilda se schimbă la față și alunecă de-a lungul peretelui, leșină. Bătrîna și Suzana încearcă să o ridice, le ajută Comisarul, vădit enervat de situație. Matilda e așezată pe un fotoliu. Suzana ingenunchează lângă ea, o mîngie ușor, caută să o trezească, are o comportare de copil speriat. Bătrîna începe să jelească, la început îndbușit, apoi disperată.*) Matildo, Matildo... draga mea... Matildaaa!... Doamne, ce-mi mai dai, ce necaz!... că te-ai dus, Ionele... te-ai dus și tu... unde-am ajuns... nu vîi să ne vezi... (*Jelește.*)

(*Comisarul, nervos, iese din încăpere. Revine însoțit de Cocoș. Matilda e stropită cu apă. Își revine. Bătrîna face o mișcare greșită, alunecă din pricina apei de pe jos și cade. Se vaită de picior. Polițistii o ajută să se ridice, nu poate sta în picioare nesuștinută.*)

COMISARUL: Sînteți libere. (*Femeile părăsesc încăperea ajutate de Cocoș,*

care se reintoarce.) Măi Cocos, numai cu prostii îmi veniți! Băiatul a cîr-pit ceva?

COCOȘ (*incurcat*) Nu scoate o vorbă, pramatia! L-am supus la toate „probele” (*Gesturi care semnifică procedeele aplicate; rinjește.*) O ține — nu, și nu... că n-au ascuns pe nimeni, că n-are nici o legătură cu comuniștii, exact ce v-a spus și dumnea-voastră.

PANAITESCU (*care tocmai a intrat*) Ne pierdem vremea, domnule comisar. V-am raportat că e o informație eronată. E sectorul meu, e curat, să trăiți!, răposatul (*încet*) era omul nostru. La razia din decembrie, am cotrobăit peste tot și n-am găsit nimic.

COCOȘ Asta, așa e.

COMISARUL Sigur?

PANAITESCU Sigur, domn' comisar, și-apo: cine ar fi rezistat în balamuc cu femeile alea?... Răposatul e cel care ne-a ajutat atunci, cu Holbău, legionarul, nepotul lui... (*arată cu degetul spre tavan*) la rebeliune.

COMISARUL: Atunci cînd era să zburăm amindoi... Și ce legătură...?

PANAITESCU Cred că Holbău nu e străin de moartea lui.

COMISARUL: Cum? Ești nebun, iar vrei s-o încurcăm? Nu vreau să aud nimic, nimic, înțelegeți!?

PANAITESCU Nu... nu... să vedeți, un agent de-al meu se afla întîmplător în stația de tramvai, unde a murit croitorul. Zicea că s-a apropiat o mașină albă, o mașină albă e în fiecare seară în fața casei lui Holbău, și unul din mașină l-a lovit sau l-a împins pe croitor. A căzut, s-a lovit cu capul de șine, sau l-a pocnit ăla de l-a terminat. A coborît unul, l-a cotrobăit prin haine și, negăsind nimic, s-a urcat în mașină... și-au plecat. Ele nu știu nimic.

COMISARUL: Nici dumneata nu știi nimic. Ai înțeles?

PANAITESCU Am înțeles, don' comisar, nu știu nimic, să trăiți!

COMISARUL N-avem timp de complicații, mai ales acum, cînd se tulbură apele. Dacă n-ar fi fost (*arată spre tavan*) la mijloc, mai discutăm, dar așa... N-are sens. Atît ne-ar mai trebui, să intrăm iar în conflict cu... Vom vedea mai tîrziu despre ce-i vorba. Rămîne între noi, clar?

PANAITESCU Aveți dreptate, să trăiți!

COMISARUL (*spre Cocos*): Cine și-a bătut, mă, joc de tine, cu nebunele astea?

COCOȘ : Dom'le comisar, o agentă, a fost în casă la ei, cu puștiul...

COMISARUL Ai mai văzut-o ? Ce-a mai zis ?

COCOȘ : Susține că... așa stau lucrurile. Probabil a simțit ceva și s-a mutat. Cu puștiul...

PANAITESCU : Puștiul ? Pentru un pol, o toamnă și pe mă-sa.

COMISARUL Dar ce căuta, mă, pe strada unde s-au răspîndit manifeste ? Dacă e implicat și el ?

PANAITESCU Nu, dom'le comisar ! Acolo lucrează, la un pălărier, e vadedul lui.

COMISARUL : Mda... Bine. Adu-l încoace !

(Cei doi ies, intră Suzana.)

SUZANA Mă scuzați, don' comisar...

COMISARUL Ce mai vrei ? Ești liberă !

SUZANA *(plînge)* Copiul meu, nu plec fără el !

COMISARUL *(deschide ușa)* Luați-mi nebuna de pe cap !

SUZANA : Don' comisar, și eu sînt tot om ! Eu vă cunosc pe dumneavoastră și nu discut ce nu mă interesează.

COMISARUL *(uimit, închide ușa)* Ce-ai spus ?

SUZANA Eu nu sînt neună. Dacă aș cînta... Și dumneavoastră m-ați pus să vă cînt odată. *(Începe să cînte.)* Vă amintiți ?... Cînd cu doamna aceea blondă... *(Cîntă.)* Vă amintiți ? *(Cîntă.)* Vă amintiți, nu-i așa ? !

COMISARUL : Fugi, coană, de-aici ! *(Intră Ovidiu, însoțit de Panaitescu.)*

SUZANA Ovidiu ! Dumnealui zice că nu mă cunoaște.

COMISARUL Tu ce învîrtești, mă ?

OVIDIU Lucrez, domnule comisar.

SUZANA : E copilul meu, nu face rău nimănui, vă rog...

COMISARUL : Liberi ! Dacă te mai prind pe-aici, o încurci !

OVIDIU Bine, domnule comisar.

SUZANA Mulțumesc ! Să vă trăiască franțuzoica ! *(Scoate o monedă și o pune pe biroul Comisarului.)* De-o bere, că și dumneavoastră sințeți atent cînd treceți pe la noi.

COMISARUL *(enervat, aruncă banul)* Ieși ! *(Suzana prînde banul, după un moment de ezitare îl pune din nou pe birou.)* Ieși ! Afară ! Afară ! *(Suzana iese în fugă.)*

Tabloul 7

In cameră, Suzana, Bătrina, Victoria, care ține în mîna niște flori din hirtie cerată.

SUZANA : Toată lumea e bolnavă, Victorițo. Nu vezi c-a înnebunit lumea asta ? *(Deschide aparatul de radio, timp în care Victoria își ascunde căciulița. Se transmit știri : „Noul tip de armament a fost experimentat, iar rezultatele sînt apreciate ca extraordinare. Forța lui de distrugere va asigura victoria armatei germane. Peste cîteva minute, vom transmite știri importante privind replierea armatelor germane pe frontul de răsărit.”)* Ce țiam zis, bre ?

BĂTRINA : Închide-l !

(Suzana închide aparatul.)

VICTORIA Ovidiu și-a luat serviciu, de nu-i acasă ?

SUZANA : Da. *(Bătrina o atinge cu bastonul.)* Da' de unde, cît trăiesc eu, n-are voie ! Unde ție căciulița, c-o aveai ? *(Victoria ridică din umeri.)* După ce-a murit don' Ionel, stam seara așa, cînd — bum ! bum ! Cîn' să fie ? Poliția ! Și Ovidiu — la poliție. Auzi, să-mi aresteze băiatul ! Am plîns, am cîntat, nu m-am lăsat. I-am zis o cîntare și i-a și dat drumul ! I-am dat de-o bere și, auzi, frate, n-a vrut !

VICTORIA *(pușnește în ris)* : Cui ?

SUZANA Cum, cui ? Comisarului. Ce, e de colea ? Păi cîți erau acolo strînși, să-i dea toți de-o bere, se îmbăta, cu tot neamul lui... Nu, mămișoară ?

BĂTRINA *(Victoriei)* : Te mai duci pe la mătușa azi ?

VICTORIA : Nu, doamnă. Ovidiu unde spuneți că este ?

BĂTRINA : Trebuie să vină.

(Se aud bătăi în ușă.)

SUZANA *(merge la ușă)* E deschis. Bine-ai venit ! Hai, încet, încet... *(Intră Eugenia, ținînd-o pe Matilda de umeri și mijloc. Bătrina arată spre patul din cameră.)*

VICTORIA *(surprinsă)* : Vai, doamnă, n-am știut că vă e rău. Ce s-a întîmplat ?

EUGENIA Bonjur, hai, dragă ! *(O așază pe pat pe Matilda, care privește obosită în jur. Eugenia cîntînd mîna Victoriei și se recomandă.)*

VICTORIA : Rita, logodnica lui Ovidiu.
BĂTRÎNA (*bate în lemn*) : Mai vine pe la noi, dar pleacă... pleacă.
EUGENIA : Am așteptat două ore la tramvai...
SUZANA : Stai, Eugenia, stai !
MATILDA : Văd c-ați aranjat.
VICTORIA : Mi-a fost dor de dumneavoastră. Uite, v-am adus niște flori, n-am mai venit de mult și...
SUZANA : Ai ? E sub masă. (*Ia florile din mîna Victoriei și le aruncă în coșul de gunoi. Reacții diferite.*)
BĂTRÎNA : Lasă, Victorișo, așa e ea.
MATILDA : Mi-am mai revenit.
BĂTRÎNA : Te faci tu bine. Mai stai, Victorișo, mai stai ?

(*Suzana așază hainele Matildei, apoi îi aduce o cană cu apă.*)

VICTORIA : Îl așteptam pe Ovidiu. Ați fost bolnavă, doamnă ?
MATILDA : Da, Victorișo, necazuri.
BĂTRÎNA : De supărare. Nu-i ușor să-ți pierzi bărbatul.
EUGENIA : Uite, am adus medicamentele. (*În ușă apare Ovidiu, trist.*)
OVIDIU : Ai înviat ? (*O îndepărtează pe Victoria, care-l îmbrățișează. Matildei.*) Gata, te-ai întors ? Cum te simți ?
MATILDA : Mult mai bine.
OVIDIU : Te îngrijește băiatul, nu te teme ! Nu sînt medic, precum este Maria...
SUZANA : Ovidiu, l-am văzut pe domnul Gheorghe. Cobora dintr-o mașină cu mîțitari.
OVIDIU : L-ai confundat.
VICTORIA : Eu o să mă duc. Pînă ajung acasă... Sănătate, doamnă ! Sărut-mîna.
OVIDIU : N-o pupi ? Pe mine m-ai pupat.
VICTORIA : Nu-l mai dau doamnei și răceala mea. Sănătate multă ! (*Iese.*)
BĂTRÎNA, EUGENIA : Sănătate !

(*Matilda îi face semn cu mîna.*)

OVIDIU : Pa ! (*Eugeniei.*) Apropo, ți-a mai scris Maria ? Unde ziceal că este ?
EUGENIA : Și tu ești uituc ? V-am spus, la Paris.
BĂTRÎNA : Eugenio mamă, vorbește cu ea, scrie-i, că e doctoriță mare, așa ai zis, nu ?
EUGENIA : Sigur că da.
BĂTRÎNA : Pe noi ne mai are, că tac-su s-a dus.
MATILDA : Ne-a mîncat atîția ani de bani. Să ne ajute și ea...

EUGENIA : Fiți fără grijă. Unde am pus-o ? (*Caută prin geantă.*) Am ră-tăcit-o pe undeva... Mi-a trimis o vedere.

OVIDIU : Și cum a fost cu scrisorile pa-tronului ? Citea seara la ele, și noi habar n-aveam ! (*Eugeniei.*) Zici că nu-s scrise de tine ?

EUGENIA : Cum, de mine ? Un ziar de ieri nu aveți ?

SUZANA : Ce ? (*Se apleacă.*) Vai, dragă, ce furou frumos al ! Ia să-l văd !

EUGENIA : Un ziar de ieri ți-am cerut, și lasă-mi fusta în pace.

SUZANA (*scoate un ziar*) : Uite-l, nu te mai supăra și tu !

EUGENIA (*citește ; Ovidiu și Suzana privesc peste umărul ei*) : Uite, citiți : „...s-a distins dr. Maria Popescu, tî-năra româncă...” Ei ? Fata nu mai știe nimic de voi. Nici măcar de Io-nel nu i-am scris. Parisul e ocupat. Deocamdată, nu poate veni. Însă o să vedeți că totul are să fie bine, o să aibă grijă de voi...

MATILDA : Iar mă doare ! Și n-am ri-dicat niciodată greutatei.

(*Ovidiu iese.*)

EUGENIA : Îți revii. Doctorul o să vină să te vadă.

MATILDA : Doctorul lui Ionel, că de alții nu avem bani.

EUGENIA : Pînă vine Maria, e foarte bun. Ai aici medicamentele. (*Suzanei.*) Tu să nu umbli la ele !

SUZANA : Doamne ferește !

EUGENIA : Eu i-am scris Mariei că o așteptați să vină.

BĂTRÎNA : De s-ar termina și războiul ăsta, ar veni și Maria.

SUZANA : Sigur se termină. A auzit ju-pînu' la radio. Vine americanii și en-glezii și ne scapă.

OVIDIU : Altă treabă n-au ! Nu ne sca-pă nimeni, dacă nu ne scăpăm noi.

MATILDA : Ovidiu, calci și tu pe ur-mele lui Ionel, fie-i țărina ușoară ! El spunea că rușii-s mai aproape... că ei or să-i alunge pe nemți, că noi n-o să stăm cu mîinile în sin.

BĂTRÎNA : Rușii sînt bolșevicii, nu ? Am auzit că ei trăiesc, așa, unii cu alții, femeile cu bărbații la un loc... (*Bate în lemn, face semn la crucii.*)

OVIDIU : Mă mir că n-ați auzit că mă-nîncă și oamenii. Uite-așa, hap, hap !

SUZANA : Ți-e foame, Ovidiu ?

OVIDIU : Nu. Să nu vă mai aud că adu-ceți vorba despre Meșterică în fața Victoriei, Clar ?

SUZANA (*încurcată*) : Bine, Ovidiu, nu mi-am dat seama, gura asta...

OVIDIU : Stai aco! Rușii sînt și ei tot oameni. Numai că voi nu știți de ce i-au invadat nemții. Au făcut ce n-a făcut nimeni pină acum. I-au obligat pe unii să nu mai trăiască pe spina-reala altora. I-au făcut pe toți oamenii egali.

SUZANA : Cum ar fi că eu aș fi egală cu jupînu' ? Așa, nu ?

OVIDIU : Aproape așa.

SUZANA Păcat c-a murit don' Costăchescu. N-ar mai avea curaj să mă mai trimită la beci, l-aș trimite eu pe el. Da... chiar de n-o fi așa, cînd le-oi spune de Maria la restaurant, să vedem, mă mai pune să le car lăzile ? Eugenia îmi, dă furoul, nu-i așa ?

EUGENIA : Sigur că da.

SUZANA Victoria, căciulița...

OVIDIU Și te angajează doamnă de onoare la palat...

BĂTRÎNA Ovidiu, nu ți-e rușine ? E maică-ta. Cînd o veni Maria, o să-mi vindece și mie piciorul, doar am ajutat-o atîția ani.

OVIDIU Care, atîția ani ? Și, dacă a ajutat-o cineva, acela e patronul. (Observă că Matilda a adormit.) Pst ! (Părăsesc încăperea. Întuneric. Văitături ușoare care se amplifică odată cu aprinderea unei lumini slabe. În cameră, Matilda e singură. Se trezește, aprinde veioza.)

MATILDA : Of, of ! Nu e nimeni ? O, ce vise urte, ce vise ! Parcă m-a mai lăsat durerea. Unde-or fi plecat cu toții ? (Caută ceasul.) E de-abia patru. (Bea apă.) Ce vise ! Bine că s-au liniștit nebunii. Ia să vedem, totuși... poate nu e chiar așa. (Se ridică, caută printre hîrtii.) Unde-o fi ? Nu se poate, trebuie să aibă pus diagnosticul. (Privește la medicamente.) Nu scrie nimic... prostii ! (Ia mai multe pastile, aruncă sticluța, se așază pe pat, respiră greu. Își desface rochia, se privește îngrozită.) Doamne, doamne, cît am slăbit ! (Se ridică, se îndreaptă către oglinzi, desprinde una mai mică, o așază lângă veioză și se privește. Schimbă poziția oglinzii, fața i se schimonosește de durere, frică. Tipă, apoi hohotește în plîns. Leșină. Apare Suzana, somnoroasă, sumar îmbrăcată. La vederea Matildei, se dă un pas înapoi și fuge în camera din care a venit.)

SUZANA : Mămișoară, mămișoară, lălica ! (Revine, se apleacă asupra Matildei. Apare Bătrîna, sprijinindu-se în baston, o împinge ușor pe Suzana. Se apleacă amîndouă asupra Matildei. O ascultă cu urechea, o pipăie.) E caldă, n-a... (O iau de jos și o așază în pat.) Lălișoară, scumpă lălișoară... Ce-a slăbit, bre ! (Întuneric.)

(Aceeași cameră. Ovidiu, Bătrîna, Eugenia. Matilda se vaită ușor în somn. Cei trei o privesc speriați. Se aud bătăi în ușă. Eugenia se duce să deschidă, revenind însoțită de dr. Dan.)

DR. DAN : Bună dimineața ! (Dă mina cu Ovidiu, i se răspunde la salut.) Cum se simte ?

EUGENIA : Au găsit-o pe jos, leșinată. A luat din pastilele de-aici. (Îi arată sticluța.)

DR. DAN : Cam multe ! E bine că doar-me. Cum o mai duci, tinere ?

OVIDIU : Așa și-așa, domnule doctor.

EUGENIA : V-am explicat, e o situație destul de grea. Pe mama o doare piciorul. (Dr. Dan palpează piciorul Bătrînei, care este înfășurat în cirpe.)

BĂTRÎNA Lăsați, eu sînt bătrînă !

DR. DAN Nu aveți nimic, mamă-mare. Lăsați piciorul liber și faceți masaj-e și mișcare, multă mișcare. O simplă întindere musculară... Mușchiul puțin atrofiat, și cam atît...

EUGENIA : Nicl nu mai știu ce trebuia să fac.

DR. DAN : Nu mai aveți pe nimeni ?

OVIDIU Aici, nu. Dar avem și noi o rudă, poate ați auzit, Maria Popescu, doctoriță.

DR. DAN Cum să nu, dr. Maria Popescu ! Am auzit... Nu cumva e fata lui nea Ionel ?

(Ovidiu scrie un bilețel.)

EUGENIA : Da... da. O să vă explic eu. Trebuia să sosească, și sîntem într-o situație... Bineînțeles, nu știe despre necazurile noastre.

DR. DAN : Este un om deosebit, și foarte tînăr. Ce surpriză ! Bietul nea Ionel... Pină vine, o să fac tot ce-mi stă în puteri. (Matildei, care s-a trezit.) Cum vă simțiți ?

MATILDA : Mai bine, mulțumesc.

DR. DAN : V-a fost rău ? Ia să vedem... (O consultă.)

MATILDA : Au... aici mă doare.

DR. DAN : Să luați medicamentele după prescripția pe care v-am făcut-o. Nu ca aseară. Da ?

MATILDA : Da... Am avut un vis urît.

DR. DAN : Am să mai vin. Aveți și telefonul meu. Tinere, dacă e ceva, mă cauți ! (Îl ia deoparte pe Ovidiu. Discută cu voce scăzută.) Chiar în noaptea asta pleci în Moldova, unde vei lua legătura cu trei oameni. Sînt pe listă. În plic (i-l înmînează) ai toate instrucțiunile. După ce le memorezi, le arzi. Meșterică spunea că poți vinde și niște pălării. Un alibi perfect..

Le spui doar parola, pe care te rog s-o reții exact. În rest, știu ei ce să facă. După ce-ți vinzi pălăriile, te întorci. De la Meșterică... salutări și plicul ăsta.

• OVIDIU : Spuneți-i să nu se mai deranjeze, acum ne descurcăm ! Vă rog să-i dați acest bilețel, este o rugămintă... să rezolve repede...

• DR. DAN : Bine. Când te întorci, mă cauți. (Tare.) La revedere, multă sănătate ! (I se răspunde, dr. Dan țese însoțit de Eugenia.)

Tabloul 8

Aceeași cameră. Mai curată. Au dispărut oglinziile, geamurile sînt acoperite cu draperii groase. În cameră, Ovidiu și Matilda.

• OVIDIU : Nu știu de ce te ferești de lumină. Măcar azi... (Trage draperiile.) Vezi, e mai bine așa. (Matilda își ferește ochii.) Se cunoaște că am lipsit eu. Hai, fiil curajoasă ! Ce v-a venit, frate ? Unde sînt oglinzile ?

• MATILDA : Nu mai pot să sufăr nici oamenii, nici lumina. Nu vezi cum am slăbit ? Credeți că nu știu ce am ? Îmi schimbai cutiile de la doctorii. (Plînge.) Înțelege odată, știu ce am, știu ce-mi dați ! Droguri. Și o vîsez pe Maria că mă ia de mîină, că zbor cu ea. Mă amăgesc că totul are să fie bine. Dar cînd încep durerile, mi-aduc aminte de nenorocita asta de viață. Ce-am făcut ? Nimic ! Nimic ! Și tu ai fost un golan, poate ți-a venit acum mîntea la cap... Și mama ? ! O mincinoasă, o urăsc, ea m-a distrus ! Ea m-a făcut să n-am bărbat, ci un rob încuiat într-o magherniță pe beci, ca să vă țină pe voi. Și eu, ce-am fost ?

• OVIDIU : Te rog, nu mai plînge ! (O cuprînde după umeri.)

• MATILDA : Lasă-mă ! Tu nu... te ferești de mine ?

• OVIDIU : Nu. Te înțeleg. Și mie crezi că nu-mi era silă de voi și de mine ? Dar nu aveam puterea să fac ceva. Liniștește-te, ce cîștigi dacă te ănervezi ? Acum cîteva zile arătai mai bine... Nu se știe nimic precis cu boala ta, crede-mă. Depinde mult de tine. Și, orice ar fi, de ce să te chinulești atîta ?

• MATILDA : Înțelege că nu mai suport !

• OVIDIU : Nu vrei să trăiești, n-ai pentru ce. N-ai făcut nimic toată viața, și-acum te-ai speriat de moarte, de singurătate, de sărăcie... Nu mai aveți

oia de muls. Uite-așa ți-a trecut viața, fără rost, și-acum regreti. Asta e adevărata ta boală. Și bolnavă dacă ai fi, trăiește fiecare clipă care ți-a rămas, bucură-te de ele ca de niște nestemate ! Dar tu nu ai pe nimeni drag, n-ai nimic. Pentru tine, totul era „magazinul“ și fasoanele de mare patroană. V-ați prăbușit și voi, și cocioaba. Cu Maria... spune-mi acum, cînd zici că privești spre moarte, pe Maria ce-ai făcut să o salvezi ? Ce vrei să faci lumea asta pentru tine, cînd mor mii și mii de oameni în război ?

MATILDA : Taci, te rog !

OVIDIU : Ce vrei să faci doctorașul ăsta ?

MATILDA : Taci, nu mă omorî ! Taci, taci !

OVIDIU : Voi v-ați omorît singure, cu răutatea și prostia voastră. Ați încercat bucuria de a face bine cuiva, fără răsplată ? Ați mucegăit, n-ați trăit. Banul, cît mai mulți bani, și fala... Ți-ai făcut inventarul și n-ai nimic în traistă... mucegai. Atît ești de săracă !... Săracă sufletește, nu-i vorbă că nici... dacă nu-mi luam eu slujbă și nu ne ajuta Meșterică, mureați de foame.

MATILDA : Ne-a ajutat Gheorghe ?

OVIDIU : Dar cine crezi ?

MATILDA : N-a mai venit pe-aici. Credeam că a uitat ce-am făcut pentru el. Doamne, și eu care eram pornită împotriva lui ! Atunci, cu percheziția, era cît pe aici să-l dau de gol. Nu știu ce mă apucase. Îl uram, îl priveam ca pe un dușman intrat fără voia mea în casă. Era și o pornire împotriva lui Ionel, care-l asculta orbește. (Ovidiu ascultă uimit.) Atunci eram hotărîită să-l denunț, însă polițistul ăla de era cu Panaitescu nu și-a dat seama și m-a repezit. Mi-am revenit și mi-am dat seama ce prostie era să fac...

OVIDIU : Deci lată motivul pentru care gesticulai... Ce tîmpenie !

MATILDA : Da, dar nici acum nu-mi dau seama ce s-a întîmplat atunci cu mine... eram alta.

OVIDIU : Bine că nu s-a întîmplat nimic... însă pentru ce i-ați dat a muncit cu vîrf și îndesat. El nu v-a uitat.

MATILDA : E om mai cu minte decît tine, tu nu vezi ce-i un război, să n-ai ce minca, să fugi printre bombe, să-ți moară copiii, cum i-au murit mamei ! Am suferit destul, nu te teme, și el a înțeles asta.

OVIDIU : Ce să mai zic ? Parcă am fi

intr-o poveste urită, și vine zina cea bună... se prăbușește palatul zgripturoaicei, al zgripturoaicei ăsteia bătrâne, iar noi, ne prefacem, în sfârșit, în oameni. (*Privește în jur insistent.*) Tot n-am înțeles de ce ați scos oglinzile ?

MATILDA : Nu le puteam suferi.

OVIDIU : De ce ? Oglinzile se scot numai cind moare cineva.

MATILDA : Sint ca moartă, nu vezi ?

OVIDIU : Iar începi ? Nu ești tu cea care moare. Acum arăți așa cum ești pe dinăuntru. Sau... ai dreptate... moare o lume roasă de falsuri, întoarsă în oglinzile patronului, și dacă ai simțit asta, e bine... Patronul a plecat, dar v-a lăsat oglinzile, să vă vedeți așa cum sinteți.

MATILDA : Să ne vedem ! Of, și ne-a lăsat fără un ban.

OVIDIU : Dar ce vroiați ? Să fure, să escrocheze pentru voi ? A trăit pentru muncă sau pentru oameni, în nici un caz pentru el. Știi doar mai bine cît muncea. Sint sute și sute de oameni care poartă hainele cusute de el, sute de oameni care au pentru ce îi mulțumi, pe care nu i-a înșelat, cărora le-a dăruit un lucru trainic și util, dar, mai ales, frumos... Ambalajul, învelișul cu care se prezintă unii în fața altora... Care-i ajută să aibă mai multă încredere în ei.

MATILDA (*uimită*) : Ce te-a apucat ? Tocmai tu îl lauzi pe Ionel ?

OVIDIU : Încep să-l înțeleg, deși cam târziu. A fost puternic, dacă a rezistat atita printre voi. Eu, unul, nu mă simt vinovat cu nimic... Avea o cauză pentru care a luptat. Dar a rezistat și pentru Maria... Poate și de milă.

MATILDA : Da, pentru Maria, poți să știi ce i-a lăsat ?

OVIDIU : Ha, ha, ha ! Asta babei i-a trecut prin cap. Voi sinteți mai nevinovate. Afară de regrete, să știi că n-a lăsat nimic patronul. Ascultă-mă pe mine ! Maria e singura lui avere. Sinteți nemaipomenite ! Va să zică, așa, i-a lăsat Mariei milionul, și ea are să-l împartă cu voi.

MATILDA : Ce putea ieși dintr-un bețiv și o femeie nebună ? !

OVIDIU : Eu ! Și sint genial. (*Apare Bătrina, sprâjinindu-se în baston.*)

BĂTRÎNA : Să trăiești, Ovidiu, ai venit ?

OVIDIU : Vorbeam de lup, și lupoaica — la ușă ! Ai început să mergi. Ai văzut că se poate ? Că n-ai nimic ?

BĂTRÎNA : Da, Ovidiu. Ce se-aude ? Vine cu trenul sau cu avionul ?

OVIDIU : Cu trenul. O întimpină Eugenia, o să fie la lume... Nu vine numai ea. Vă dați seama ce succes a avut, dacă i s-a anunțat venirea la radio ? (*Matildei.*) Vezi ? Cum ai auzit de

Maria, te-a imbușorât !

MATILDA : Dacă mă gândesc bine, ai dreptate. Într-un fel, tot o să mă ajute. Ar trebui să mănânc ceva.

(*Bătăi în ușă.*)

BĂTRÎNA : Suzi !

(*Apare Suzana, curat îmbrăcată. Merge să deschidă. Intră dr. Dan.*)

DR. DAN : Bună ziua ! Toată familia, prezentă ! Știi, probabil, dacă nu, vă anunț eu miine sosește domnișoara doctor.

OVIDIU : Nu vedeți că ne pregătim ?

DR. DAN : Cum se mai simte pacienta noastră ? (*O consultă.*) Merge mai bine ? Cu piciorul cum merge, mamă-mare ?

BĂTRÎNA : Mă plimb prin casă toată ziua. Pun singele în mișcare. Dacă am avut zile, am avut...

(*De afară se aude, din ce în ce mai puternic, larma produsă de trecerea unor grupuri de oameni. Femeile, curioase, se pregătesc să iasă. Ovidiu pare grăbit. Dr. Dan îl reține.*)

DR. DAN : Duceți-vă, duceți-vă, eu mai stau cu tînărul.

BĂTRÎNA : Ovidiu, să cumperi flori pentru Maria ! Un buchet frumos, dichisit, de la florărie.

OVIDIU : În sfârșit, o idee bună !

(*Bătrina și Matilda ies.*)

DR. DAN (*lui Ovidiu*) : Dacă mă uit bine, tinere, observ că te-ai schimbat, te-ai mai înviorat.

OVIDIU : Mi-a cam lipsit curajul, domnule doctor.

DR. DAN : Nu sint de acord. Meșterică mi-a povestit... Trebuie să recunosc că m-am înșelat asupra dumitale. Pentru mine, ești o surpriză foarte plăcută. Mai ales acum, în Moldova, ai făcut o treabă pe cinste !

OVIDIU : Cum să vă explic ? Mi-am găsit drumul. Nu știu de ce, dar fac totul cu plăcere.

DR. DAN : E normal.

OVIDIU : I-am zis și lui Meșterică. Dacă nu mă luau atunci, după moartea patronului, cînd am răspîndit manifeste, poate nu alegeam drumul ăsta. Deși știam că este un lucru foarte important, l-am făcut în joacă. Am fost bătut, interogat, și-am rezistat. Am fost mai mulți și cred că de asta am scăpat mai ușor. Nu știu... poate întâmplarea aceea m-a convîns că trebuie să lupt, să continui ceea ce a început patronul, să-l înlocuiesc... dacă

vreți. Ura și spaima pe care o vedeam în ochii celor care m-au bătut m-au convins că această lume trebuie schimbată cu una mai bună, mai dreaptă. I-am dat dreptate lui Mesterică, pe care nu l-am înțeles când îmi vorbea de mersul istoriei, de necesitatea înlăturării lor, și mai ales că, luptând uniți, vom putea câștiga. (Dr. Dan îi pune mina pe umăr.) Deci, dumneavoastră știți mai de mult... oricum, n-aveam voie să spun nimă-nui.

DR. DAN : Mesterică e tare mândru de dumneata, de faptul că i-ai confirmat așteptările.

OVIDIU Stima e reciprocă. (Trist.) Se întoarce Maria și eu trebuie să-î spun că patronul nu mai este. Că-n toți anii ăștia a așteptat-o, s-a gândit la ea, c-am rămas numai eu, și-am purtat-o în suflet tot timpul ca pe-o lumină. (Deodată înveselit.) Știi că m-am apucat de pictură ?

DR. DAN : Dumneata ? Eram convins că muzica te torturează.

OVIDIU N-am divorțat de muzică. (Își trece mina peste coardele unei mandoline agățate în cui.) Când eram copii, Mariei îi plăcea cum desenam. Sper să-și amintească, i-am pregătit un portret. Abia l-am terminat. Numai eu știu cum și de unde am făcut rost de vopsele. Mîine, cînd vine, îl vedeți. E acolo, sub pat.

DR. DAN : Deci, pot să vin să-l văd.

OVIDIU : Invitat de onoare... Dacă aveți timp, îl puteți privi și-acum, dar să nu vă vadă nimeni. Mă duc să iau un buchet de flori... pe urmă, mă așteaptă tovarășii. Am înțeles că e și Mesterică prin apropiere. La revedere, pe mîine !

(Iese. Intră Eugenia.)

EUGENIA : Parcă-ar fi o vijelie... Bună ziua, domnule doctor.

DR. DAN : Bună ziua. Tocmai plecam. Doamna Matilda e mai bine.

EUGENIA : Și-a mai revenit... Ce speranțe ne dați ?

DR. DAN : V-am explicat că nu e vorba de-o boală. La ea este doar spaima. În momentul dispariției soțului, a făcut un șoc... S-a văzut fără nici un sprijin... O să-și revină, dar trebuie ajutată...

EUGENIA : Am multă încredere în dumneavoastră. Alte șanse n-avem.

DR. DAN : Trebuie doar să-i redați încrederea în ea. Este cel mai bun leac... Ehe, o să ia sfîrșit acest război, și vom putea servi mai bine medicina, oamenii.

EUGENIA : Cine știe cînd s-o termina, domnule doctor... În oraș e forfotă mare. Pe la Prefectură, Școala de război, nu se poate trece. A trebuit să ocolesc. Totul anunță ceva, numai să fie bine.

DR. DAN : Aveți dreptate. Trebuie să fie bine. Apropo, știți că tînarul s-a apucat de pictură ?

EUGENIA : Nu.

DR. DAN : I-a făcut domnișoarei doctor un portret. Vreți să ne uităm la el ? Să vedem dacă-i seamănă, mai ales că, după cite am înțeles, nu s-au văzut de mulți ani. Ne uităm ?

EUGENIA (absentă) : Da, desigur.

DR. DAN (scoate tabloul, îl agață de perete cu fața spre public. Reprezintă o copilă plutind printre nori. De o parte, soarele, de cealaltă, luna. Cei doi privesc cu atenție tabloul. Se aude din ce în ce mai tare cîntecul : „Marie, Marie, / Să-mi spui Marie, / Cum este sub glie / De sînt păsări cîntătoare, / De e lună, de e soare, / De sînt flori și iarbă verde, / Cin' le-aude, cin' le vede ?..“)

EUGENIA (țipă ușor) : Ce asemănare ! (Își acoperă ochii. Plînge.)

DR. DAN : Are talent... Luna, soarele, zina bună a vieții, probabil. (Intră brusc Ovidiu, respirînd greu, răvășit. În mîină are un buchet de flori. La vederea tabloului, rămîne descumpănit. Cîntecul continuă : „Și să-mi spui Marie, / De-s flori multe pe cîmpie, / Care ești din toate, care, / Să te-adun la cîngătoare, / Să te țin la inimioară, / Să te iau la mine-n casă, / Și să te pun la fereastră. / Să îmi lumini zilele / Și să-mi ții speranțele / Să îmi mîngîi nopțile / Și să-mi săruiți visele, / Marie, Marie...“)

OVIDIU (parcă trezit din vis) : Știi pentru cine sînt ? ! (Pune florile în fața tabloului. Realizînd că Eugenia plînge, se aruncă în brațele acesteia.) De ce ne-ai mințit ? Cîte speranțe spulberate...

EUGENIA : Iartă-mă ! Ce era să vă spun ? Atîția ani, nu v-ați interesat deloc, nici măcar din curiozitate. Tu ce-ai fi făcut, în locul meu ? Taică-su credea, trăia din speranțe... Nici nu-ți dai seama cît mă chinuiam să mint. Numai pentru el am făcut-o !

OVIDIU : Ne-ai mințit de frică.

EUGENIA : De cine, frică ? N-aveam altă soluție. Erați într-o situație... V-am dat și vouă o speranță, asta v-am dat.

OVIDIU : Avea dreptate Matilda. Trebuia să dai ceva pentru banii patronului, și i-ai plătit cu speranța... de frică...

EUGENIA Frică ? De tine, de voi, de babă ?

OVIDIU : Da. E familia ta, mama ta, care ți-a dat viață.

EUGENIA : Ei, și ? O cunoști, le cunoști la fel de bine ca și mine. De Ionel, care era un om cu „O” mare, mi-a părut rău. A trebuit să-i spun. Acum e liniștit, e lângă Maria. Hai, nu mai plînge, ești bărbat ! Și eu am suferit destul. Vin nebunele, să nu le spui nimic, te rog... De unde ai aflat ?

OVIDIU (*spre dr. Dan*) : De la Meșterică... Răspund de biletul de atunci. (*Eugeniei.*) Tu nu-l cunoști. Mi-a povestit totul. Cum ai lăsat-o în sanatoriu, cum a înfiat-o doctorul acela...

EUGENIA : Doctorul a îngrijit-o ca pe copilul lui.

OVIDIU : Știu... Ai mai văzut-o ?

EUGENIA După '40, nu. Nu mai ești un copil, înțelegi mai bine lucrurile astea. Of, de ce mă privești așa ? ! M-am chinuit destul ! Fetei îi mergea bine, era studentă, tină, frumoasă, iubită, îngrijită de oamenii aceia, și deodată... Doamne ! boala i-a revenit și mai aprigă, și n-au mai avut ce să-i facă. S-a prăpădit cu un an înaintea lui taică-su. Înțelege că nu puteam proceda altfel. A trebuit s-o las la ei. Era foarte bolnavă, sanatoriul acela era singura șansă. Dacă aș fi prevăzut, în '40 o luam cu mine înapoi... Nu știam ce să vă mai spun. Noroc cu poțiveala aia de nume.

DR. DAN (*il cuprinde pe Ovidiu după umeri*) Îmi pare rău. Așa arăta ?

OVIDIU : Așa mi-o amintesc eu.

(*Intră Suzana, speriată.*)

SUZANA (*către dr. Dan*) Domnule doctor, vă caută...

(*Apare Panaitescu, cu două puști pe umăr.*)

DR. DAN Bine. Lăsați-ne singuri.

(*Ies Eugenia, Ovidiu și Suzana.*)

SUZANA (*din ușă*) : Nu ne arestați din nou ?

PANAITESCU Nu, nici vorbă ! Bună seara, domnule doctor. Bănuiam că vă găsec aici.

VOCEA SUZANEI Nu ne arestează, bre, mămișoară, ne-am speriat degeaba.

DR. DAN (*dă mina cu Panaitescu. Rece*) : Și de unde pînă unde, bănuiați că mă găsiți ?

PANAITESCU : Știu tot ce se întîmplă în sectorul meu.

DR. DAN : Și... aveți așa mare nevoie de mine ?

PANAITESCU Da și nu. Am presupus că dumneavoastră aveți nevoie de astea. (*Arată puștile.*)

DR. DAN : Sinteți sigur ? Nu cumva vă înșelați ?

PANAITESCU (*glumeț*) : Nu mă înșel eu așa ușor.

DR. DAN Deci, m-ați urmărit strașnic.

PANAITESCU Mai degrabă, păzit.

DR. DAN : Și-acum ? ! Ați trădat interesele poliției ? Bravo !

PANAITESCU : N-am trădat nici un interes. De trei luni nu mai sînt în poliție. M-au dat afară. Mi s-a satisfăcut o mare dorință...

DR. DAN Înseamnă că ați avut niște interese serioase, de vă bucurați așa.

PANAITESCU Hm... Nu mai puteam suporta vînzarea... și altele. Vedeți ?... Noi avem ceva comun, domnule doctor, dragostea față de țara asta frumoasă și năpăstuită. Am păstrat armele pentru o asemenea zi... Știam că o să vină.

DR. DAN V-ați gîndit bine. Avem nevoie de ele... Poate și de dumneata.

PANAITESCU La dispoziția dumneavoastră, domnule șef !

DR. DAN : Nu-s obișnuit cu termeni din ăștia. Cum v-ați dat seama ?

PANAITESCU (*ridică din umeri*) : Meseria... asta este meseria mea. Ați lucrat la nea Ionel, săracu', altea haine cît nici regele nu are; și eu nu v-am văzut, în vreo cinci ani, decît în două costume. Cînd s-or limpezi apele, vin eu să vă spun și cine l-a omorît pe nea Ionel.

DR. DAN : Cum, omorît ?

PANAITESCU Da, da.

(*Intră Gheorghe Ionescu, împreună cu Ovidiu. Pe brațul sting poartă banderolă tricoloră.*)

GHEORGHE (*lui Ovidiu*) : Nu știam ce s-a întîmplat, unde-ai dispărut. (*Dă mina cu dr. Dan și cu Panaitescu.*) S-a întîmplat ceva ? (*Intră și femeile.*)

DR. DAN : Nimic. Plecăm imediat.

SUZANA : Unde să plece băiatul ? Nu se duce niciunde !

BĂTRÎNA : Lasă-l Suzana, știe domnul Gheorghe ce face !

OVIDIU Nu pot, nu pot, nu mai pot!
(*Privește la tablou.*) Am vrut să mă
găsească copilul cel bun pe care-l știa
ea. Iat-o pe Maria, s-a întors!

(*Femeile privesc uimite tabloul. Suzana
na imprăștiie florile în fața tabloului.*)

GHEORGHE: Hai, băiete, pentru tine
am venit. Doctore, să ai oamenii pre-
gătiți. Dacă o să fie nevoie, vă trimit
un camion.

DR. DAN: Sint pregătiți. De-abia aș-
teaptă să intre în luptă.

GHEORGHE (lui Ovidiu) Ascultă-mă,
gîndește-te că printre oameni se află
și Maria. Ea ar fi sigur cu noi. Astăzi,
de 23 August, e ziua întoarcerii, a în-
toarcerii adevărate. (*Se uită la ceas.*)
Să mergem, timpul nu așteaptă! (*Pa-
nătescu îi înmînează lui Ovidiu o ar-
mă, doctorului Dan, pe cealaltă; se
privesc cîteva secunde, apoi, hotărîți,
părăsesc încăperea. Scena se întunecă
treptat, rămînînd luminat doar ta-
bloul. Pe fondul unui cîntec revolu-
ționar, împușcături care se amplifică.*)

CORTINA

Carnet A.T.M.

Poate că niciodată sentimentul de fa-
milie — de familie mare, zgomotoasă în
bucuria de a se regăsi împreună, în or-
goliul ei de a-și celebra eroii (de un
an, de o viață...), generoasă în intenția
ei mărturisită de a-și răsplăti cu demni-
tate frunțașii — poate niciodată, zic,
acest spirit de satisfacție comună și
(ușoară) exaltare festivă nu se degajă
atît de profund, de contaminant în ma-
nifestările asociației noastre, ca în ziua
— devenită tradițională, în început de
primăvară — decernării premiilor A.T.M.
Sărbătoarea anuală a celor ce muncesc,
speră și trăiesc pe și prin scenă a fost
la fel de emoționantă ca întotdeauna.

Fiecare dintre „premiianți“ merită cu-
vinte aparte, de felicitare și de consa-
crare; ele le-au și fost adresate de către
cei care au înmînat diplomele (Dina
Cocea, Ion Toboșaru, Natalia Stancu,
Margareta Bărbuță, Valentin Silvestru)
și, nu mă îndoiesc, se vor înmulți în
scrisul comentatorilor, în zilele ce ur-
mează „post festum“. Chiar dacă stau
(și îmi stau!) lângă inimă, nu astfel de
cuvinte de omagiu constituie obiectul
însemnării de față, și ea, la rîndu-i în
mod fatal limitată și limitativă. Mi-am
propus să insist cîteva clipe asupra lau-
reaților a două categorii speciale de pre-
mii: cele „speciale“ propriu-zise (Octa-
vian Cotescu, Sorana Coroamă și Elena
Deleanu), și cele speciale prin caracterul
lor de „premieră“ în palmaresurile
A.T.M., atribuite pentru pantomimă (Mi-
hal Mălaime și Radu Gheorghe). Mo-
tivul acestei opțiuni (subiectivă, desigur)
este simplu: mi se pare că ele ilus-
trează cel mai bine sistemul de gîndire
care guvernează în momentul actual ac-
tivitatea A.T.M., prin doi din parame-
trii ei cei mai importanți. Și anume, ne-

voile simultane, și la fel de imperioase,
de tradiție și de inovație.

Cei trei „speciali“, fiecare dintre ei
o personalitate multilaterală, pot fi con-
siderați „capi de serie“. Nu pentru că
pînă la ei n-ar mai fi existat — să zi-
cem — actorul excepțional asociat cu
profesorul cu aleasă vocație pedagogică
(vezi Nottara, de pildă); nu pentru că
nu s-ar mai fi declinat pînă acum și la
feminin substantivul „regizor“ (însăși
aureolata de astăzi este ucenica și dis-
cipola adevăratei „deschizătoare de dru-
muri“ în materie la noi în țară, Ma-
rietta Sadova); nu pentru că analele
teatrului românesc n-ar mai consemna
vreo altă probă de longevitate directo-
rială, în care persoana să primeze me-
reu funcției (și o evocăm automat pe
Lucia Sturza Bulandra). Nu pentru
toate aceste motive, ci pentru că ei, cei
trei, sint astăzi modelele vii a ceea
ce înseamnă și trebuie să fie un
om de teatru. Atît, despre „cei din
areopag“; restul se înțelege de mult

Cît despre „noii veniți“ — aici de-
monstrația este mai ușoară. Poate fi
paradoxal că pantomima — una dintre
cele mai vechi forme de expresie tea-
trală — își află abia astăzi înfîișii lau-
reați în cadrul unei Asociații a carne-
nilor de teatru. Este doar în aparență,
căci tocmai pentru că este „veche“, pan-
tomima are darul și rostul de a ne
obliga să o reinventăm mereu, redesco-
perindu-ne. Cei doi o fac mai ales me-
ditînd asupra condiției artistului, ceea
ce, în sine, este tulburător. Și mai tul-
burător este faptul că ei au curajul să
deschidă din nou granițele, să cocheteze
din nou cu necunoscutul, cu imprevizibi-
lul.

Ce-ar mai fi de spus? Că premiile
A.T.M. ne-au reamintit faptul că primă-
vara dăinuie — și trebuie să dăinuie —
întotdeauna în teatrul românesc.

Dinu KIVU